

Suomen Urheiluliiton (SUL)

yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokyselyn raportti

Kysely toteutettu tammikuussa 2021

Raportti valmistunut toukokuussa 2021

Kyselyn toteutus ja raportin tilaaja

Suomen Urheiluliitto (SUL)

Kyselyanalyysin ja raportin toteutus

FM Lotta Vuorio, väitöskirjatutkija Helsingin yliopisto

Liitteet

Liite 1 Tiivistelmä Huippu-urheilu

Liite 2 Tiivistelmä Seurapalvelut

Liite 3 Tiivistelmä SUL

Liite 4 Avointen vastausten luokittelu ja koonti

Sisällysluettelo

1. Johdanto	1
1.1. Kyselyn tausta ja tavoitteet	1
1.2. Yhdenvertaisuus ja tasa-arvon määritelmä	2
1.3. Suomen Urheiluliitto yleisurheilun lajiliittona	2
1.4. Kyselyn perustietoja	3
1.5. Raportin rakenne ja tutkimusmenetelmät	5
1.5. Analyysin epävarmuustekijät	6
2. Tiivistelmä	8
3. Vuosien 2016 ja 2021 kyselyiden vertailu	10
3.1. Kyselyiden tausta	10
3.2. Syrjinnän esiintyminen	11
3.2. Syrjintään puuttuminen	13
4. Monivalintakysymysten tilastollinen analyysi	16
4.1. Yleistä monivalintakysymysten vastauksista	16
4.2. Arkiset toimintatavat	16
4.3. Ikä ja sukupuoli	20
4.4. Alueelliset erot	30
5. Avointen vastausten laadullinen analyysi	39
5.1. Yleistä avointen kysymysten vastauksista	39
5.2. Syrjinnän esiintyminen ja siihen puuttuminen	41
5.3. Valta-asema	45
5.4. Menestyksen ja lahjakkuuden vaikutus kohteluun	47
5.5. Henkilökohtaiset suhteet ja erot valmennusmuodoissa	48
5.5. Huumori ja vitsailu	49
6. Toimenpiteet kyselyn pohjalta	51
6.1. Yleistä	51
6.2. Koulutus	53
6.3. Syrjintä- ja häirintäkokemusten ilmiantaminen	60
6.4. Viestintä	62
6.5. Tulevaisuuden yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokyselyn pohja	63
7. Kyselyn johtopäätelmät	66
Vuoden 2021 yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokyselyn kysymykset	69
Lähteet	70

1. Johdanto

1.1. Kyselyn tausta ja tavoitteet

Suomen Urheiluliitto (SUL) toteutti tammikuussa 2021 yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokyselyn, jonka tarkoituksena oli kartoittaa, miten yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon liittyvät näkökulmat toteutuvat Suomen Urheiluliiton alaisessa toiminnassa. SUL:n toiminta jakautuu kyselyn ja vastaajien luokittelun pohjalta eri kenttiin: seuratoimintaan, urheilijoiden toimintaan, valmentajien toimintaan sekä SUL:n henkilöstön ja liittovaltuuston toimintaan. Eri toimikentillä toimivien henkilöiden vastauksia on analysoitu niin vastaajakunnittain kuin kokonaisuutena, jolloin kyselyvastausten analyysin perusteella tehtyjä johtopäätöksiä voidaan hyödyntää niin SUL:n toiminnan kehittämiseen niin kokonaisuudessaan kuin yksittäisillä toiminnan kentillä. Tutkimusraportin kyselyaineisto on analysoitu niin tilastollisin kuin laadullisin menetelmin.

Kyselyn pohjana toimi Olympiakomitean seuroille laatima yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokysely, jonka pohjalta laadittiin yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma. Edellinen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma on laadittu vuonna 2016 toteutetun kyselyn pohjalta, joka lähetettiin vastattavaksi Suomen Urheiluliiton työntekijöille ja luottamusjohdolle. Näin ollen vuonna 2021 toteutettu kysely on merkittävästi edellistä kyselyä laajempi: siinä missä vuoden 2016 kyselyyn vastasi 48 ihmistä vain SUL:n työntekijöiden ja luottamusjohdon osalta, vuoden 2021 vastasi 1206 ihmistä kuutta eri roolia (1. urheilija 2. maajoukkueurheilija 3. valmentaja / ohjaaja 4. seuran johtohenkilö 5. SUL luottamusjohto 6. SUL työntekijä) edustaen.

Edellistä, vuonna 2016 laadittua yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmaa tullaan päivittämään vuoden 2021 kyselytulosten ja tilatun kyselyanalyysin pohjalta. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmaa käytetään Suomen Urheiluliiton vastuullisuusohjelman päivittämisessä, johon sisältyy yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon lisäksi neljä muuta osa-aluetta (hyvä hallinto, turvallinen toimintaympäristö, ympäristö ja ilmasto sekä antidoping).¹ Vastuullisuusohjelma itsessään sisällytetään opetus- ja kulttuuriministeriön valtionavustuksen hakemuksiin.

¹ Haastattelu Piia Jänntti, 29.4.2021.

Suomen Urheiluliitolla on rajatut toimintamahdollisuudet vaikuttaa suoraan esimerkiksi seuratoiminnan käytäntöihin, mutta SUL pystyy luomaan raamit SUL:n alaiselle toiminnalle ja arvoille, joita voidaan edistää esimerkiksi viestinnällisin keinoin tai erilaisia toimintamalleja tarjoamalla. Tämän raportin tarkoituksena on tukea Suomen Urheiluliiton mahdollisuuksien mukaista työtä yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon eteen.

1.2. Yhdenvertaisuus ja tasa-arvon määritelmä

Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan, että kaikki ihmiset ovat samanarvoisia riippumatta heidän sukupuolestaan, iästään, etnisestä tai kansallisesta alkuperästään, kansalaisuudestaan, kielestään, uskonnostaan ja vakaumuksestaan, mielipiteestään, vammastaan, terveydentilastaan, seksuaalisesta suuntautumisestaan tai muusta henkilöön liittyvästä syystä.² **Tasa-arvolla** puolestaan viitataan erityisesti sukupuolten väliseen yhdenvertaisuuteen, samanarvoiseen kohteluun sekä eri sukupuolia koskettaviin yhdenmukaisiin arvoihin. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoperiaate mielletään usein samaa tarkoittaviksi asioiksi, mutta niiden sisältö poikkeaa hieman: yhdenvertaisuudella kuvataan erityisesti vähemmistöryhmien tasa-arvoista asemaa suhteessa valtaväestöön, kun taas tasa-arvo mielletään eri sukupuolia edustavien henkilöiden keskeiseen tasa-arvoisuuteen.³ Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon odotetaan toteutuvan SUL:n työyhteisössä että SUL:n toteuttamassa toiminnassa.

SUL:n edellisessä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmassa vuodelta 2016 painotettiin, että ”yleisurheilu on urheilumuotojen välisessä vertailussa varsin tasa-arvoinen”. Tasa-arvon tasoa perusteltiin panostuksella muun muassa naisten, parayleisurheilijoiden, sukupuolivähemmistöjen ja koko elinkaaren lapsuusiästä vanhuusikään kattavaan urheiluun, joissa yleisurheilun todettiin toimineen edelläkävijänä Suomessa.

1.3. Suomen Urheiluliitto yleisurheilun lajiliittona

Suomen Urheiluliitto on suomalaisen yleisurheilun lajiliitto, jonka jäseneksi voidaan hyväksyä ”rekisteröidyt yhdistykset, joiden toiminnan tarkoituksena on edistää ja kehittää

² Suomen Urheiluliitto 2016, 6.

³ Suomen Lakimiesliitto – Finlands Juristförbund ry 2011, 1; World of Management, tasa-arvosanasto.

yleisurheilua”.⁴ Yleisurheilu on kaikkiaan lajina monimuotoinen, mikä vaikuttaa myös kokemuksiin lajin parissa riippuen siitä, mitä lajia harrastaa tai missä kilpailee. Vaikka yleisurheilu toimii yläkäsitteenä eri lajeille, on lajeissa itsessään suurta vaihtelua niin vaadittavien olosuhteiden kuin harrastusmahdollisuuksien näkökulmasta pitäen sisällään paraurheilun. Isossa mittakaavassa yleisurheilu voidaan jakaa juoksulajeihin, heittolajeihin ja hyppylajeihin, minkä lisäksi yleisurheilun lajiliitto pitää sisällään eri paraurheilun lajit sekä viime vuosina liittoon hyväksytyjä uusia lajeja, kuten ultrajuoksu ja vuorijuoksu.

Suomen Urheiluliittoon kuuluu noin 560 seuraa sekä 21 piirijärjestöä, joissa kaikissa on yleisurheilutoiminnassa mukana noin 70 000 ihmistä.⁵ Kyselyyn vastanneiden osalta erityisesti urheilijoiden, seurojen johtohenkilöiden sekä valmentajien ja ohjaajien osalta toiminnan avoimuus ja tasa-arvoisuus näyttävät erityisesti alueellisesti ja paikallisesti toimijoiden arjessa seuratoiminnan kautta. Kyselyn vastauksissa nousi esiin kokemuksia myös seurojen keskeisestä vuorovaikutuksesta sekä Suomen Urheiluliitosta yleisurheilun lajiliittona. Kokemukset yhdenvertaisuudesta ja tasa-arvosta rakentuvatkin näin ollen itse kentällä toimivien näkökulmasta kolmella tasolla: seuratoiminnassa, kilpailujen ja eri seurojen käyttämien urheilupaikkojen kautta seurojen välisessä toiminnassa sekä mahdollisessa vuorovaikutuksessa Suomen Urheiluliiton kanssa.

Kyselytuloksia on tarkasteltu tarvittaessa alueittain, ja alueelliset vastausprosentit olivat piireittäin seuraavat suurimmasta pienimpään:

- Etelä (Helsinki, Uusimaa, Nyland-Åboland) 29%
- Lounas (Häme, Satakunta, Varsinais-Suomi, Åland) 24%
- Länsi (Etelä-Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa, Keski-Suomi, Österbotten) 19%
- Itä (Etelä-Savo, Pohjois-Karjala, Pohjois-Savo) 10%
- Kaakko (Etelä-Karjala, Kymenlaakso, Lahti) 9%
- Pohjoinen (Kainuu, Lappi, Länsi-Pohja, Pohjois-Pohjanmaa) 8%

1.4. Kyselyn perustietoja

Kyselyyn saatiin odottamattoman suuri määrä vastauksia **vastausprosentin ollessa 19%**. Aktiivisin vastaajaryhmä kyselyyn olivat odotetusti Suomen Urheiluliiton työntekijät (80%),

⁴ SUL, ”Liittyminen Urheiluliittoon”, <https://www.yleisurheilu.fi/seurat/liittyminen-urheiluliittoon/> .

⁵ SUL, ”Suomen Urheiluliitto ry (SUL)”, <https://www.yleisurheilu.fi/sul/> .

kun taas pienin vastausprosentti oli niin ikään odotetusti urheilijat (14,3%), sillä urheilijat olivat ylivoimaisesti suurin potentiaalinen vastaajaryhmä (4313 henkilöä).

Vastausprosentit olivat keskimäärin tasaisia toisiinsa nähden. Tulevaisuuden kyselyissä kaikkien vastausryhmien vastausprosentteissa on edelleen kasvun varaa, kunhan vastaajat kokevat kyselyn mielekkääksi ja tärkeäksi. Kokemus vaikutusmahdollisuuksista kyselyyn vastaamalla liittyy oletettavasti myös vastausprosenttiin.

Kyselyyn vastanneista:

- Vastaajia 1206
- Vastausprosentti 19%
- Henkilökohtainen sähköpostilinkki kyselyyn lähetettiin 6315 henkilölle, minkä lisäksi 168 henkilölle lähetettiin sähköpostilinkki pyynnöstä (yhteensä 6483)
- Vastausaika 18.–31.1.2021

Vastaajat (rooli / vastausten määrä / vastausprosentti):

- Urheilija (yli 16-vuotiaat) / 616 / 14,3%
- Maajoukkueurheilija / 98 / 24,5%
- Valmentaja tai ohjaaja / 292 / 25,6%
- Seuran johtohenkilö (puheenjohtaja tai toimihenkilö) / 161 / 29,3%
- SUL luottamusjohto (liittovaltuusto ja hallitus) / 19 / 34,5%
- SUL työntekijä / 20 / 80%

Vastanneiden jakauma sukupuolen, iän, roolin ja piirin suhteen:

- Sukupuoli: mies 45% / nainen 54% / muu 0% / en halua vastata 1%
- Ikä: alle 20v 32% / 20–39v 28% / 40–60v 31% / yli 60v 9%
- Rooli: urheilija 51% / maajoukkueurheilija 8% / valmentaja tai ohjaaja 24% / seuran johtohenkilö (puheenjohtaja tai toimihenkilö) 13% / SUL luottamusjohto (liittovaltuusto ja hallitus) 2% / SUL työntekijä 2%
- Piiri: etelä 29% / kaakko 9% / itä 10% / länsi 19% / lounas 24% / pohjoinen 8% / en halua vastata 1%

Löydät vuoden 2021 yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokyselyn kysymykset raportin lopusta sivulta 69.

1.5. Raportin rakenne ja tutkimusmenetelmät

Raportti rakentuu sisällöllisesti **kolmesta pääosiosta**. Pääosioiden lisäksi yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokyselyn sekä siitä toteutetun analyysin tiivistelmä löytyy **osiosta 2**, kun taas kyselyn analysoimisesta tehdyt johtopäätökset löytyvät **osiosta 6**. Alla tiivistelmät kolmesta pääosiosta ja niiden tarkoituksesta.

OSIO 3 sisältää vertailututkimusta vuoden 2016 ja 2021 kyselytulosten välillä. Vertailu vastaa kysymyksiin siitä, onko uusimman kyselyn tuloksissa noussut esille samoja teemoja vuoteen 2016 verrattuna ja onko yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon liittyvät asiat edistyneet SUL:n alaisessa toiminnassa toteutettujen kyselyiden välisenä aikana.

OSIO 4 analysoi tilastollisin menetelmin kyselyn monivalintavastauksia (kysymykset 5.–17., 19.–20. ja 22.–23.) ja vertailee monivalintakysymysten vastauksia eri vastaajatyypin perusteella. Ensisijaisesti vastauksia arvioidaan vastaajaryhmittäin vastaajan roolin perusteella, mutta vastauksia on arvioitu myös sukupuolen, iän ja piirin näkökulmista. Tilastollinen analyysi vastaa kysymyksiin siitä, kuinka yleistä eri tekijöihin kohdistuva syrjintä on ja kuinka yleisiä avoimuuteen ja yhdenvertaisuuteen liittyvät toimintatavat ovat SUL:n alaisen toiminnan eri kentissä.

OSIO 5 tulkitsee laadullisin menetelmin kyselyn avointen kysymysten (kysymykset 18., 21. ja 24.) sisältöä. Laadullisen analyysin tukena toimii osion 4 kvantitatiivinen analyysipohja, mutta osion 5 ensisijaisena tarkoituksena on pureutua erityisesti yhdenvertaisuuteen, tasa-arvoon ja syrjintään liittyviä valta-asetelmiin, jotka rakentavat näihin teemoihin liittyvää käyttäytymiskulttuuria ja asennemaailmaa urheilun parissa. Laadullinen tulkinta vastaa kysymyksiin siitä, mitkä syrjinnän muodot koetaan ongelmallisina, millä tavoin mahdolliseen syrjintään on puututtu (tai oltu puuttumatta) ja minkälainen valtarakenne estää yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon kehittymistä SUL:n alaisessa toiminnassa.

Raportin viimeinen käsittelyosio, **osio 7**, sisältää konkreettisia ehdotuksia ja ideoita, joiden avulla yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon liittyviä epäkohtia voidaan mahdollisesti edistää. Nämä ehdotukset ja ideat voivat toimia keskustelunavauksina työryhmille, jotka jatkavat

kyselytulosten pohjalta yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelman laatimista ja käytännön toimien suunnittelua.

1.5. Analyysin epävarmuustekijät

Vuoden 2021 yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokyselyn vastausten analysointiin liittyy selviä epävarmuustekijöitä, jotka heikentävät vastausten vertailukelpoisuutta sekä luotettavuutta. Alla eriteltynä eri tekijöitä, jotka on otettu huomioon vastausten tulkinnallisuudessa.

Kyselyn pohja

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokysely toteutettiin Olympiakomitean seurakyselypohjalla, minkä vuoksi vastauksissa pyydetään arvioimaan asioita toimijan oman seuran näkökulmasta. Kyselyn alussa olleista alkusanoista huolimatta kysymykset aiheuttivat osassa vastaajista hämmennystä sekä rajoittivat esimerkiksi useissa seuroissa toimivien tai toisaalta itsenäisesti urheilevien vastausmahdollisuuksia.

Vastaajien roolit

Vastaajien roolit palvelivat lähtökohtaisesti hyvin toivottuja vastaajaryhmiä (maajoukkueurheilija, urheilija, valmentaja/ohjaaja, seuran johtohenkilö, SUL työntekijä, SUL luottamusjohto). Kuitenkin muutamassa tapauksessa kyselyyn vastannut ei ollut löytänyt sopivaa roolia itselleen: 1) vastaajien roolin valinnasta puuttui mahdollisuus toimia enemmän kuin yhdessä roolissa 2) maajoukkueessa toimiva paraurheilija ei sopinut maajoukkueurheilijan määritelmään.

Vastausvaihtoehtojen puutteellisuus

Useasta kysymyksestä puuttui mahdollisuus vastata ”en tiedä” tai ”en osaa sanoa”. Kysymyksiin oli kuitenkin pakko vastata, minkä vuoksi henkilöt, jotka olisivat halunneet vastata ”en osaa sanoa” ovat joutuneet vastaamaan joko myöntävästi tai kieltävästi kysymyksiin, mikä vääristää hieman joidenkin kysymysten tuloksia. Annetun palautteen

perusteella tällä ei ole ollut merkittävää vaikutusta tulosten luotettavuuteen, mutta pieni vaikutus on näiden osalta silti olemassa.

Kysymyksessä 7. (*Huomioidaanko uudet harrastajat seurassanne hyvin? Onko ryhmiin helppo tulla mukaan?*) ei ollut selkeää negatiivista vastausta, vaan vastausvaihtoehdot kuvasivat kuvitteellisia tilanteita, joihin ei ole välttämättä pystytty samaistumaan.

Vertailukelpoisuus

Edellinen, vuonna 2016 toteutettu yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokysely toteutettiin täysin eri pohjalle kuin vuoden 2021 vastaava kysely. Vaikka kyselyt koskivat osin samoja teemoja, on tulosten objektiivinen vertailukelpoisuus kyseenalainen. Vertailua rajoittavat myös kyselyiden erot vastaajakunnissa. Koska vuoden 2016 kyselyyn vastasivat ainoastaan SUL:n luottamusjohto ja työntekijät, voidaan vuoden 2021 vastauksia analysoida niin ikään vain tämän vastaajakunnan osalta.

2. Tiivistelmä

Suomen Urheiluliitto (SUL) toteutti tammikuussa 2021 yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokyselyn, jonka tarkoituksena oli kartoittaa, miten yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon liittyvät näkökulmat toteutuvat Suomen Urheiluliiton alaisessa toiminnassa. Edellistä, vuonna 2016 laadittua yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmaa tullaan päivittämään vuoden 2021 kyselytulosten ja tilatun kyselyanalyysin pohjalta. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmaa käytetään Suomen Urheiluliiton vastuullisuusohjelman päivittämisessä, johon sisältyy yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon lisäksi neljä muuta osa-aluetta (hyvä hallinto, turvallinen toimintaympäristö, ympäristö ja ilmasto sekä antidoping).

Kyselyyn vastasi 1206 henkilöä vastausprosentin ollessa 19%. Vastaajat jaoteltiin seuraaviin ryhmiin: urheilijat, maajoukkueurheilijat, valmentajat/ohjaajat, seurojen johtohenkilöt, SUL:n luottamusjohtoon kuuluvat henkilöt sekä SUL:n työntekijät. Kyselyyn tulleita vastauksia on raportissa analysoitu vastaajaroolin, iän, sukupuolen ja toimialueen mukaan eri menetelmillä. Näitä menetelmiä ovat olleet tilastollinen analyysi, laadullinen analyysi sekä vertaileva analyysi erityisesti tilastollisen analyysin pohjalta.

Kyselyn tulokset osoittavat, että **Suomen Urheiluliiton alainen toiminta on lähtökohtaisesti moniarvoista, avointa ja tasavertaista. Parhaiten tasa-arvo ja yhdenvertaisuus toteutuivat tyttöjen ja poikien yhtäläisissä mahdollisuuksissa harrastaa ja kilpailla sekä asiallisessa kielenkäytössä.** Syrjintää, epätasa-arvoista kohtelua ja syrjivää kielenkäyttöä esiintyi vähemmistöksi jääneissä tapauksissa. Suomen Urheiluliiton alaisessa toiminnassa **syrjintää esiintyi vastausten mukaan suhteellisen vähän**, mutta liiton arvojen mukaisesti yksikin syrjintään liittyvä tapaus on liikaa.

Tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta oli vastaajien mukaan vaikeinta toteuttaa vammaisurheilun tai soveltavan liikunnan toiminnan saralla. Syrjinnän, epätasa-arvoisen kohtelun tai syrjivän kielenkäytön esiintyessä **puutteita löytyi määriteltyjen toimintatapojen puuttumisena syrjintään puuttumiseksi tai sen ennaltaehkäisemiseksi.** Niin ikään **syrjinnästä ei oltu johdonmukaisesti keskusteltu** Suomen Urheiluliiton alaisen toiminnan muodoissa (esimerkiksi seuratoiminta), vaan **merkittävä osa vastanneista ei joko ollut keskustellut syrjinnästä laisinkaan tai oli epätietoinen siitä, onko keskustelua syrjinnästä käyty.**

Tulevaisuudessa Suomen Urheiluliiton tavoitteena on toteuttaa yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokysely tasaisin väliajoin sekä vakiinnuttaa kyselypohja niin, että eri ajankohtina kerätty informaatio on toisiinsa nähden vertailukelpoista. Tämän ja tulevien raporttien pohjalta Suomen Urheiluliitto pystyy edistämään tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta toiminnassaan vielä määrätietoisemmin ja tavoitteellisemmin niin, että yleisurheilu tarjoaa kaikille avointa, moniarvoista ja tasavertaista toimintaa harrastuksena ja kilpaurheiluna kaikkien lajin parissa toimivien näkökulmasta.

3. Vuosien 2016 ja 2021 kyselyiden vertailu

3.1. Kyselyiden tausta

SUL toteutti edellisen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokyselyn vuonna 2016, jolloin VALO (Valtakunnallinen liikunta- ja urheiluorganisaatio ry, toiminnassa 2013–2016 ja yhdistyi osaksi uutta Olympiakomiteaa vuodesta 2017 alkaen) oli aktiivisesti ajamassa urheilun yhdenvertaisuus- ja tasa-arvopolitiikkaa. SUL hyödynsi VALO:n järjestämiä työpajoja vuoden 2016 yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmansa tekemisen tueksi. Tuolloin kyselyn vastaajakunnaksi valittiin SUL:n henkilökunta kokonaisuudessaan ja keskeiset luottamushenkilöt, joista 48 henkilöä (60% otannasta) vastasi kyselyyn. Vuoden 2016 yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma liitettiin osaksi opetus- ja kulttuuriministeriön valtionavustuksen hakemusta. Myös vuoden 2021 kyselyn ja sen analyysitulosten pohjalta tehtävän yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma on tarkoitus liittää osaksi opetus- ja kulttuuriministeriön valtionavustuksen hakemusta.

Vuoden 2016 yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma sisältää henkilöstöpolitiikkaa (henkilöstörakenne, rekrytointi, koulutus, palkkaus, työsuojelu ja viestintä) koskevan osan sekä toiminnallisen osan, joiden tarkoituksena on ollut erityisesti keskittyä sukupuolten väliseen tasa-arvoon. Koska kyselyn vastaajakuntana oli SUL:n henkilökunta ja sen luottamusjohto, kyselyn tuloksissa analysoitiin järjestöä työnantajana yleisen toiminnan, ilmapiirin ja toimintatapojen lisäksi. Sen sijaan vuoden 2021 kysely, jonka pohjalla toimi Olympiakomitean laatima seurakysely yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumisesta, keskittyy lähtökohtaisesti SUL:n alaiseen toimintaan osallistumiseen yhdenvertaisuuden eri näkökulmista (esim. kielenkäyttö, vähävaraisuus, eri syrjinnän muodot, vammaisurheilu).

Vuosina 2016 ja 2021 toteutetuissa kyselyissä on paljon samaa, sillä ne selvittävät syrjinnän ilmenemisen yleisyyttä, eri muotoja sekä käytännön tilanteita, joissa syrjintää voi esiintyä. Kysymykset tai väitteet ovat kuitenkin eri tavoin muotoiltuja, koska ne pohjautuvat eri kyselyihin, minkä vuoksi niitä ei voi suoraan verrata keskenään erityisesti tilastollisesti. Sen sijaan tiettyä laadullista vertailua on ollut mahdollista tehdä, mutta tämä vertailu on enemmän suuntaa antavaa kuin täydellisen vertailukelpoista.

Tärkeimpänä asiana on huomioitava, että kyselyiden vastaajakunta sekä vastausotannon laajuus olivat hyvin erilaisia kyselyiden välillä, minkä vuoksi kokonaisvaltaista analyysia SUL:n eri toiminnan kenttien osalta ei ole mahdollista tehdä. Kuitenkin vertailua SUL:n työntekijöiden ja luottamusjohdon näkemyksissä vuosien 2016 ja 2021 kyselyiden välillä on voitu tehdä, koska tämä osa vastaajakunnasta osallistui molempien vuosien yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokyselyyn. **Vertailu oli mahdollista kahdesta syrjintään liittyvästä näkökulmasta SUL:n työntekijöiden ja luottamusjohdon vastauksien pohjalta:** syrjinnän esiintymisestä ja siihen liittyvistä käytänteistä sekä syrjintään puuttumisesta ja siihen liittyvistä toimintamalleista.

Vuoden 2016 suunnitelmassa silloinen SUL:n toimitusjohtaja Jarmo Mäkelä totesi, että ”yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma on jatkuva prosessi, jonka valmistelun ohella myös sen seurannassa eettiseltä valiokunnalta tulevaisuudessa toivotaan aktiivista otetta”. Eettisen valiokunnan puheenjohtaja Ringa Ropo vahvistaa, että tulevaisuuden tavoitteena on teettää yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokysely suunnitelmallisesti ja säännöllisin väliajoin, minkä pohjana tämä raportti myös toimii.⁶ Näin yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon tilasta sekä sen eteen tehdyn työn tuloksista saadaan vertailukelpoista ja ajantasaista tietoa, jonka avulla Suomen Urheiluliiton on mahdollista toimia arvojensa mukaisen toimintakulttuurin edistämiseksi.

3.2. Syrjinnän esiintyminen

Vuoden 2016 yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokyselyssä syrjinnän esiintymistä arvioitiin erilaisten käytännön tilanteiden näkökulmasta. Tämän näkökulman vertailun tarkoituksena on arvioida, miltä osin syrjinnän esiintyminen on mahdollisesti vähentynyt, pysynyt samana tai yleistynyt.

Vuoden 2016 kyselyssä esiintyi väitteitä, joihin vastanneet ottivat kantaa seuraavasti:⁷

- Olen henkilökohtaisesti kohdannut tai todistanut syrjintää 31,3%.
- Vähävaraisia ei oteta huomioon toiminnassa 28,3%.
- Yhteisön kielenkäyttö syrjii joitakin ihmisryhmiä 16,7%.
- Jotkin ihmisryhmät eivät voi osallistua tai osallistuminen olisi hankalaa 15,2%.

⁶ Haastattelu Ringa Ropo, 23.4.2021.

⁷ SUL Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma 2016, 7–8.

- Avec-tilaisuuteen ei voi tuoda samaa sukupuolta olevaa kumppania 10,6%.
- Ei ole toimintaa vammaisille tai muille erityisryhmille 6,3%.
- Tämän lisäksi kyselyssä 70,8% vastanneista arvioi järjestön yleisen ilmapiirin innostavuuden, moniarvoisuuden ja avoimuuden toteutuvan hyvin.

Vuoden 2021 kyselyn vertailukelpoiset kysymykset yllä oleviin aiheisiin ovat kysymykset 8. ilmapiirin avoimuudesta, 13. tilaisuuksiin osallistuvasta samaa sukupuolta olevasta puolisoista, 14. vammaisurheilun mahdollisuuksista, 16. edullisista harrastusmahdollisuuksista sekä 17. syrjivästä kielenkäytöstä. Vastausten mukaan:

- Vastanneista 92% koki ilmapiirin moniarvoiseksi ja avoimeksi.
- Ainoastaan 3% epäili, ettei järjestettyihin tilaisuuksiin olisi mahdollista tuoda samaa sukupuolta olevaa puolisoa.
- Vammaisurheilua tai soveltavan liikunnan toimintaa ei ole 31% vastaajan seurassa.
- Seurojen yleisurheilutoiminnassa ei ole mahdollista harrastaa edullisesti 8% mielestä.
- Vastanneista 8% oli havainnut kielenkäytön syrjivän joitakin ihmisryhmiä.

Näiden vastausten perusteella on mahdollista tehdä seuraavat johtopäätökset aiheista:

- **Yleinen ilmapiiri on ylivoimaisen enemmistön mielestä moniarvoinen ja avoin,** ja ilmapiiri vaikuttaa olevan moniarvoisempi ja avoimempi vuonna 2021 kuin vuonna 2016.
- **Suhtautuminen samaa sukupuolta oleviin puolisoihin on muuttunut avoimemmaksi.**
- On epäselvää vertailtavien kysymysten tai väitteiden osalta, viitattiinko vammaisurheilun osalta siihen, että miltä osin vammaisurheilun mahdollistavaa toimintaa ylipäätään esiintyy vai onko juuri vastanneiden edustamissa seuroissa mahdollista harrastaa soveltavan liikunnan toimintaa. Tältä osin voidaan luotettavasti todeta vain se, että **kaikissa SUL:n alaisissa seuroissa vammaisurheiluun soveltuvia harrastusmahdollisuuksia ei ole saatavilla.**
- Vähävaraisten huomioon ottaminen ja edulliset harrastusmahdollisuudet eivät välttämättä tarkoita täysin samaa asiaa, molempien kyselyiden vastausten perusteella **enemmistön mielestä yleisurheilua on mahdollista harrastaa edullisesti.**

- **Syrjivän kielenkäytön esiintyminen on vähentynyt** vertailun ajankohtien välillä.

Yleisesti kyselyiden tulosten perusteella yleinen ilmapiiri ja suhtautuminen tasa-arvoa koskettaviin käytännön asioihin ovat kehittyneet avoimempaan suuntaan. Vammaisten ja vähävaraisten harrastusmahdollisuuksien osalta on vaikea todeta muuta kuin se, että kaikessa SUL:n alaisessa toiminnassa vammaisurheilua tai edullisia harrastusmahdollisuuksia ei pystytä toteuttamaan tai ottamaan huomioon.

3.2. Syrjintään puuttuminen

Vuoden 2016 yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokyselyssä nousi esiin keskustelun vähäisyys syrjinnästä, syrjivään kielenkäyttöön puuttumattomuus sekä puuttuvat mallit käsitellä syrjintätapauksia. Tämän näkökulman vertailun tarkoituksena on tarkastella, onko syrjintään puuttumiseen kehitelty toimintamalleja tai onko kynnys syrjinnän puuttumiseen madaltunut kyselyiden välisenä ajanjaksona.

Vuoden 2016 kyselyssä esiintyi väitteitä, joihin vastanneet ottivat kantaa seuraavasti:⁸

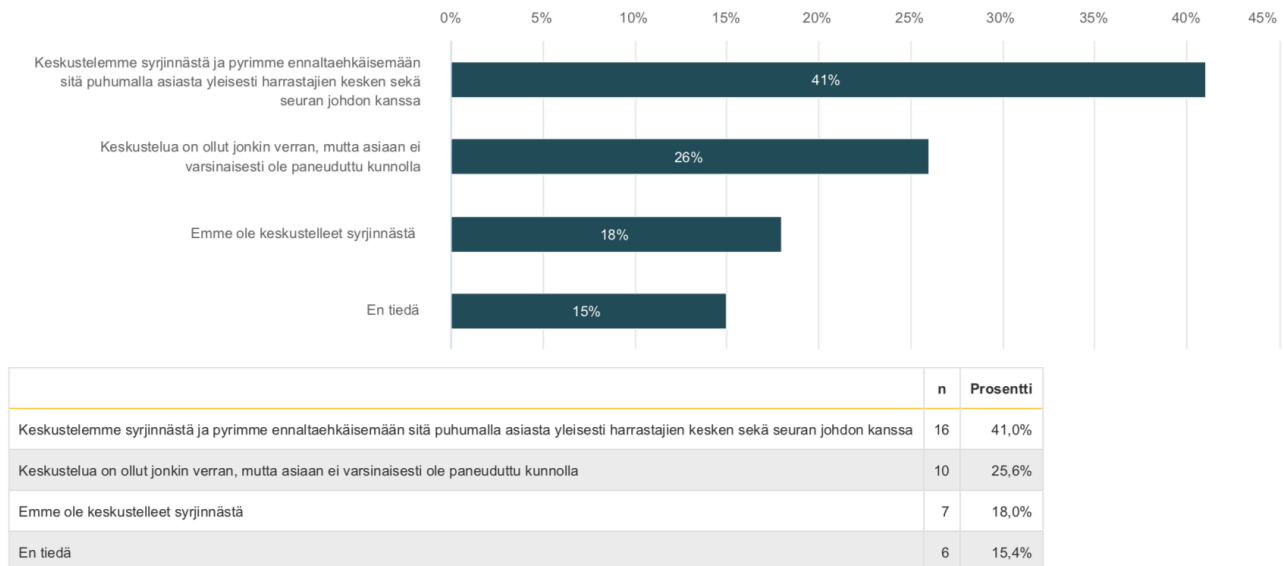
- Yhdenvertaisuutta ei oteta huomioon strategiassa tai toimintasuunnitelmassa 22,2%.
- Ei ole toimintatapoja käsitellä syrjimistä 14,6%, minkä lisäksi 45,8% ilmaisi, ettei osaa sanoa, onko yhteisöllä toimintatapoja käsitellä syrjimistä.
- Yhdenvertaisuudesta ei ole keskusteltu 12,8%.
- Näiden lisäksi 38,5% syrjintää kokeneista ilmaisi, ettei siihen puututa.

Vuoden 2021 kyselyn vertailukelpoiset kysymykset yllä oleviin aiheisiin ovat kysymys 18. (*Puututaanko syrjivään kielenkäyttöön ja millä tavoin?*) 22. (*Onko seurassanne keskusteltu syrjinnästä?*) ja kysymys 23. (*Onko seurassanne määritelty toimintatapa, miten [syrjintä]tilanteessa edetään?*). Vastausten mukaan:

- Syrjinnästä ei ole keskusteltu 18%, minkä lisäksi 15% vastanneista ei tiedä, onko syrjinnästä keskusteltu.
- Ei ole toimintatapoja käsitellä syrjimistä 32%, minkä lisäksi 27% ei tiedä, onko toimintamalleja olemassa.

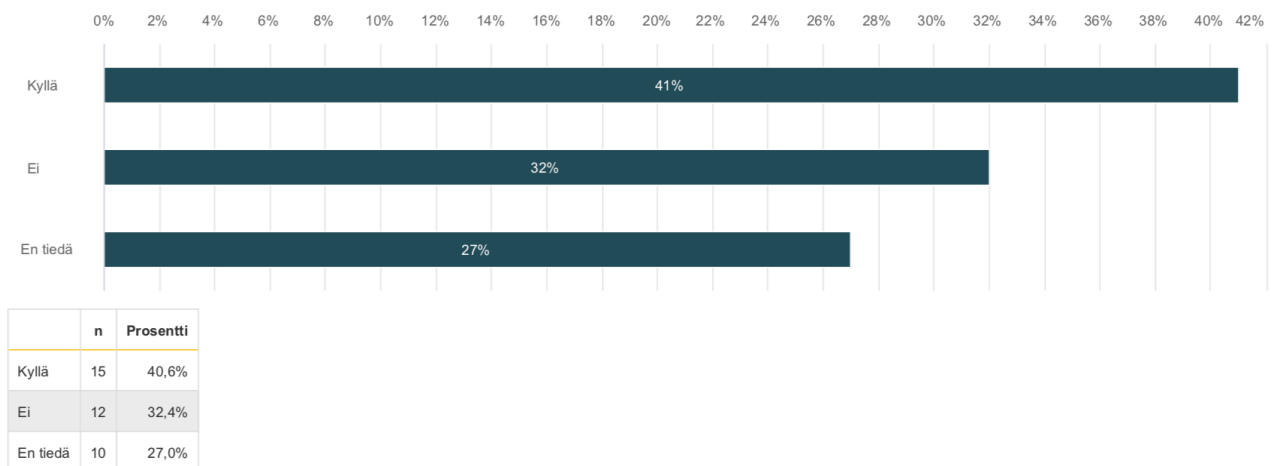
⁸ SUL Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma 2016, 7–8.

- Syrjivään kielenkäyttöön puuttumista on vaikeaa arvioida, sillä 39 vastaajasta vain kolme oli havainnut syrjivää kielenkäyttöä, ja ainoastaan kolmen vastauksen osalta ei ole mahdollista tehdä luotettavaa johtopäätelmää.

Taulukko 1 (Vastaajina SUL työntekijät ja luottamusjohto):

Kysymys 22. Onko seurassanne keskusteltu syrjinnästä?

Taulukko 2 (Vastaajina SUL työntekijät ja luottamusjohto):

Kysymys 23. Harrastaja/urheilija kokee tulleensa syrjityksi seuran toiminnassa. Onko seurassanne määritelty toimintatapa, miten tilanteessa edetään?

Näiden vastausten perusteella on mahdollista tehdä seuraavat laveat johtopäätökset:

- Tietoisuus syrjintään puuttumiseen liittyvien toimintamallien olemassaolosta tai puutteellisuudesta on parantunut, minkä myötä tieto toimintamallien puuttumisesta on nostanut sitä koskevaa prosenttilukemaa.
- Yhdenvertaisuudesta ja syrjinnästä keskusteleminen eivät ole yhteismitallisia, vaan toisiaan sivuavia keskustelunaiheita. Molempien kyselyiden ajankohtina on olemassa joukko ihmisiä, jotka eivät ole keskustelleet kyseisistä aiheista.

Yhteenvetona vertailu oli haastavaa toteuttaa eikä sitä tule mieltää objektiivisesti vertailukelpoisena. Vertailu tulee tulkita pikemmin suuntaa antavana arviona siitä, millä tavoin syrjintään on kahtena ajankohtana – vuosina 2016 ja 2021 – puututtu ja millä tavoin syrjintää on toiminnassa esiintynyt.

4. Monivalintakysymysten tilastollinen analyysi

4.1. Yleistä monivalintakysymysten vastauksista

Monivalintakysymyksissä vastaajat valitsivat annetuista vaihtoehdoista parhaan mahdollisen, ja kyselyssä ei ollut mahdollista jättää vastaamatta monivalintakysymyksiin, jos vaihtoehdoista ei löytynyt vastaajalle sopivaa vaihtoehtoa. Tässä osiossa käsitellään kyselyn alkuosaa sekä monivalintakysymyksiä numero 5. – 16. kolmen eri näkökulman kautta. Nämä näkökulmat ovat Suomen Urheiluliiton alaisten toimijoiden **arkiset toimintatavat, käytännöt ja kokemukset, iän ja sukupuolen vaikutus kokemuksiin tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta sekä havaittavat alueelliset erot koskien erityisesti taloudellisiin resursseihin liittyviä kysymyksiä.**

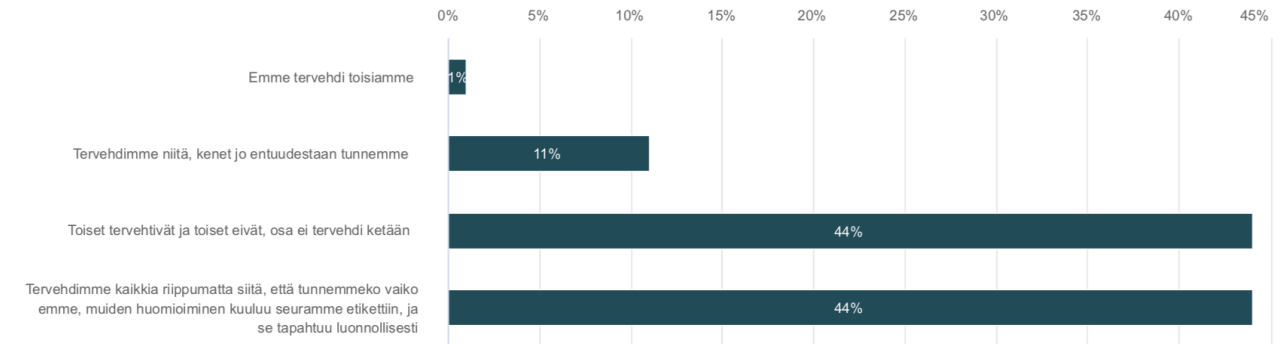
Ensimmäisen näkökulman suhteen – arkiset toimintatavat – ei ole tehty vastaajakunnittain tai vastaajien iän, sukupuolen, alueen tai roolin mukaista analyysia, koska oletusarvoisesti SUL:n arvojen mukaiset toimintatavat koskettavat kaikkia vastaajia yhtäläillä. Tämän vuoksi iän, sukupuolen ja alueellisuuden vaikutukset kyselyn vastauksiin analysoidaan erikseen niiden kysymysten osalta, joissa nämä erot ovat oleellisempia. Vastaajien rooliin ja siten erityisesti valtaan liittyvien asemien vaikutus kokemuksiin syrjinnästä analysoidaan laadullisen analyysin yhteydessä raportin osiossa 5.

4.2. Arkiset toimintatavat

Vuoden 2021 yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokysely alkoi arkisiin toimintatapoihin liittyvillä kysymyksillä, joita edustivat kysymykset 5. tavoista tervehtiä, 6. tasapuolisesta huomiosta harjoituksissa ja 7. uusien harrastajien huomioimisesta. Näiden kolmen kysymyksen osalta vastaukset olivat seuraavanlaisia:

5. Kuuluuko seuranne tapoihin tervehtiä kaikkia harjoituksiin tulevia riippumatta siitä, tunnetaanko harjoittelijaa entuudestaan?

Vastaajien määrä: 1206

	n	Prosentti
Emme tervehdi toisiamme	9	0,7%
Tervehdimme niitä, kenet jo entuudestaan tunnemme	130	10,8%
Toiset tervehtivät ja toiset eivät, osa ei tervehdi ketään	534	44,3%
Tervehdimme kaikkia riippumatta siitä, että tunnemeko vaiko emme, muiden huomioiminen kuuluu seuramme etikettiin, ja se tapahtuu luonnollisesti	533	44,2%

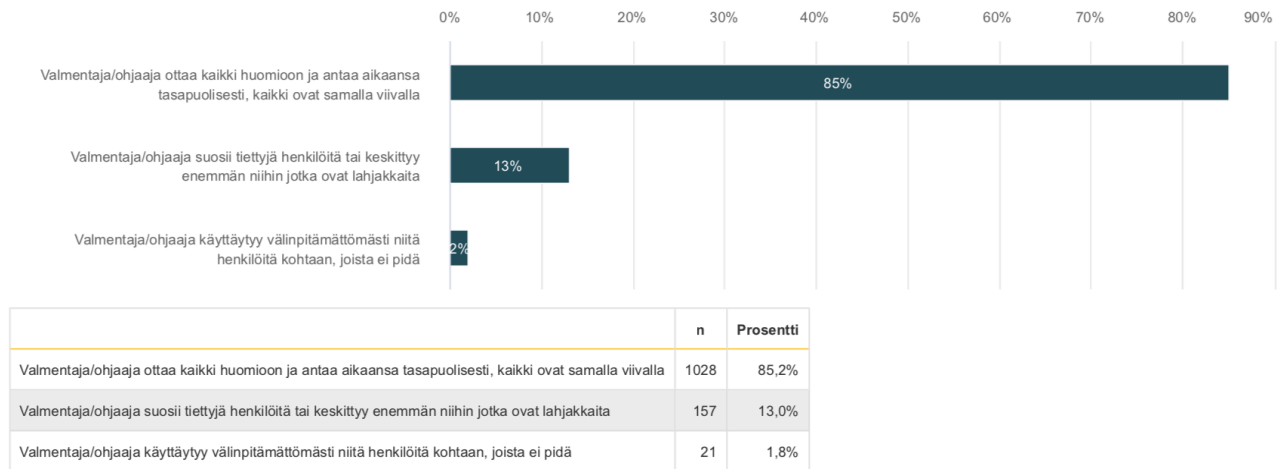
Taulukko 3 (Vastaajina kaikki):

Kysymys 5. Kuuluuko seuranne tapoihin tervehtiä kaikkia harjoituksiin tulevia riippumatta siitä, tunnetaanko harjoittelija entuudestaan?

Noin puolet vastaajista kertoivat kaikkien harjoituksiin tulevien tasapuolisen tervehtimisen kuuluvan seuransa toimintatapoihin, kun taas noin puolet vastaajista kertovat tervehtimisen toteutuvan vaihtelevasti. Vastaajista 11% kertoo tervehtimisen koskevan vain entuudestaan tunnettuja henkilöitä, mikä voi näissä tilanteissa vahvistaa kaveri- tai harjoitusporukoiden eriytymistä toisistaan, jolloin myös riski sille, että joku ei kuulu joukkoon mukaan ollenkaan kasvaa. Kyselyyn vastanneista vain 9 vastaajan mukaan toisia harjoittelijoita ei tervehditä ollenkaan.

6. Jakaako harjoitusten valmentaja/ohjaaja aikaa ja huomiota tasapuolisesti kaikille?

Vastaajien määrä: 1206

Taulukko 4 (Vastaajina kaikki):

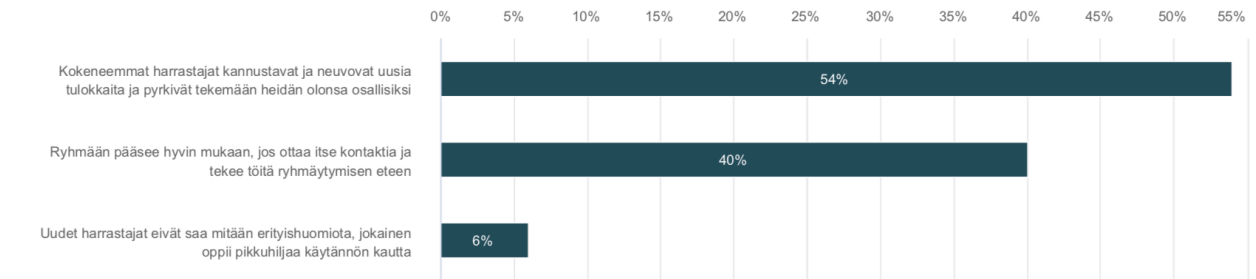
Kysymys 6. Jakaako harjoitusten valmentaja/ohjaaja aikaa ja huomiota tasapuolisesti kaikille?

Vastaajista valtaosa, 85% kokee valmentajan tai ohjaajan ottavan kaikki tasapuolisesti huomioon. Vastanneista 15% kokee kuitenkin valmentajan tai ohjaajan joko suosivan tiettyjä henkilöitä esimerkiksi lahjakkuuden mukaan tai vastaavasti käyttäytyvän välinpitämättömästi niitä henkilöitä kohtaan, joista ei pidä.

Raportin osiossa 5.4. analysoidaan tarkemmin tapauksia, joissa syrjintää on koettu juuri lahjakkuuteen, kilpailumenestykseen tai henkilön taitotasoon perustuen. Lisäksi osiossa 5.5. tarkastellaan henkilöiden välisten suhteiden ja niin sanottujen henkilökemioiden vaikutuksia siihen, miten tasapuolisesti erityisesti valmentajien ja urheilijoiden suhde on koettu. Nämä tapaukset edustavat kuitenkin kysymyksen 6. vastausten mukaan vähemmistöä, sillä suurin osa kokee saavansa valmentajaltaan tai ohjaajaltaan tasapuolista kohtelua.

7. Huomioidaanko uudet harrastajat seurassanne hyvin? Onko ryhmiin helppo tulla mukaan?

Vastaajien määrä: 1206

	n	Prosentti
Kokeneemmat harrastajat kannustavat ja neuvovat uusia tulokkaita ja pyrkivät tekemään heidän olonsa osallisiksi	646	53,5%
Ryhmään pääsee hyvin mukaan, jos ottaa itse kontaktia ja tekee töitä ryhmäytymisen eteen	482	40,0%
Uudet harrastajat eivät saa mitään erityishuomiota, jokainen oppii pikkuhiljaa käytännön kautta	78	6,5%

Taulukko 5 (Vastaajina kaikki):

Kysymys 7. Huomioidaanko uudet harrastajat seurassanne hyvin? Onko ryhmiin helppo tulla mukaan?

Tämän kysymyksen vastausvaihtoehdot kuvastavat kolmea eri määritellyä tilannetta, miten uusien harrastajien huomioinnin on ajateltu toteutuvan. Vastausvaihtoehdoista positiivisimman (*Kokeneemmat harrastajat kannustavat ja neuvovat uusia tulokkaita ja pyrkivät tekemään heidän olonsa osallisiksi*) valitsi 54% vastaajista. Toiseksi positiivisimman vastausvaihtoehdon (*Ryhmään pääsee hyvin mukaan, jos ottaa itse kontaktia ja tekee töitä ryhmäytymisen eteen*) valitsi 40% vastaajista – näissä tapauksissa uudet harrastajat joutuvat oma-aloitteisesti niin sanotusti lunastamaan paikkansa harjoitusryhmässä, mikä suosii persoonallisuudeltaan ekstrovertejä ja luonteeltaan rohkeita ja sosiaalisia ihmisiä.

Vastausvaihtoehdoista negatiivisimpaan (*Uudet harrastajat eivät saa mitään erityishuomiota, jokainen oppii pikkuhiljaa käytännön kautta*) samastui 6% vastanneista. Tässäkin vastausvaihtoehdossa kuitenkin oletetaan, että harrastajat sopeutuvat seuran toimintaan ennemmin tai myöhemmin mukaan. Valittavana ei siis ollut vaihtoehtoa, joka kuvastaa muutamissa avoimissa vastauksissa mainittuja tilanteita, joissa seuran harjoitusryhmään ei ole sopeuduttu missään vaiheessa, minkä vuoksi harrastaja tai urheilija on joutunut vaihtamaan seuraa.

4.3. Ikä ja sukupuoli

Monivalintavastauksista iän ja sukupuolen mukaan on analysoitu kysymyksiä 8. ja 9., jotka selvittivät kokemuksia ilmapiirin moniarvoisuudesta ja avoimuudesta sekä tasavertaisesta asemasta muihin harrastajiin nähden. Lisäksi kysymystä 11. tyttöjen ja poikien yhtäläisistä mahdollisuuksista harrastaa ja kilpailla sekä kysymystä 13. mahdollisesta arjen tilanteesta tuoda järjestettyyn tilaisuuteen samaa sukupuolta oleva puoliso on tarkasteltu iän ja sukupuolen mukaan.

Ikää ja sukupuolta tarkastellaan myös laadullisen analyysin osiossa 5, mutta monivalintakysymysten osalta nämä kysymykset mittaavat iän ja sukupuolen mukaan parhaiten erityisesti sukupuolten tasa-arvoa koskevia teemoja. Iän vaikutus kokemuksiin on havainnoitu jakamalla vastanneet kahteen ryhmään: 39-vuotiaat ja sitä nuoremmat sekä 40-vuotiaat ja sitä vanhemmat, joista ensimmäiseen ryhmään kuuluu 725 vastaajaa ja toiseen ryhmään 481 vastaajaa. Sukupuolen vaikutusta kokemuksiin on havainnoitu vertaamalla naisten ja miesten vastauksia toisiinsa. Kyselyyn vastanneista 9 henkilöä on valinnut sukupuolekseen vaihtoehdon ”Muu” tai ”En halua vastata”, mikä on vastaajaryhmänä niin pieni määrä, että tämän vastaajaryhmän vastauksia ei ole vertailukelpoista havainnoida yhdessä naisvastaajien (654 vastaajaa) ja miesvastaajien (543 vastaajaa) kanssa.

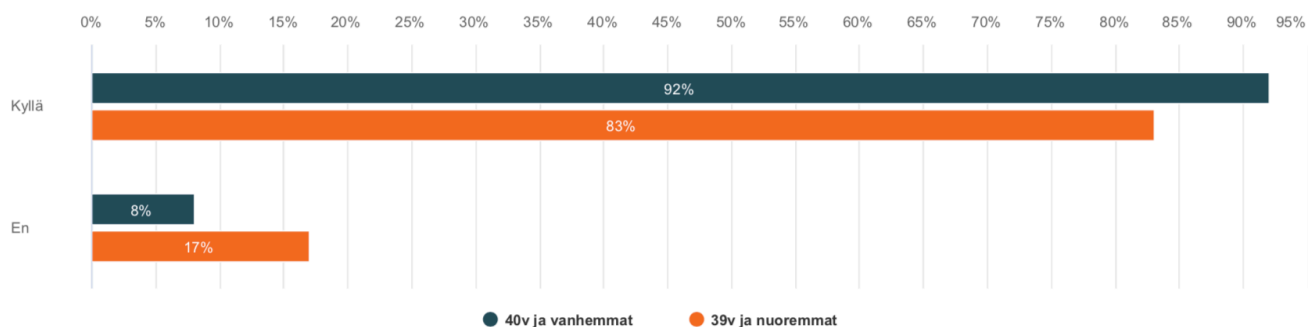
Ilmapiirin moniarvoisuus ja avoimuus

Kaikkien vastaajien kesken **Suomen Urheiluliiton alainen toiminta koettiin lähtökohtaisesti kysymyksen 8. mukaan moniarvoiseksi ja avoimeksi** (87% vastaajista). Kokemukset ilmapiirin avoimuudesta ja moniarvoisuudesta, joilla tarkoitetaan esimerkiksi suhtautumista erilaisuuteen, sukupuolten moninaisuuteen sekä kaikkien harrastajien tasapuoliseen kohteluun, olivat yhteydessä sukupuoleen ja ikään.

Vertailun mukaan 40-vuotiaat ja sitä vanhemmat vastaajat kokivat ilmapiirin moniarvoisemmaksi ja avoimemmaksi kuin 39-vuotiaat ja sitä nuoremmat vastaajat. Vanhemman vertailuryhmän vastaajista 8% ei kokenut ilmapiiriä moniarvoiseksi ja avoimeksi, kun taas nuoremmen vertailuryhmän vastaava lukema oli 17%.

8. Koetko seuranne ilmapiirin moniarvoiseksi ja avoimeksi?

Vastaajien määrä: 1206

	40v ja vanhemmat		39v ja nuoremmat		Yhteensä
	n	Prosentti	n	Prosentti	
Kyllä	443	92,1%	603	83,2%	1046
En	38	7,9%	122	16,8%	160
Yhteensä	481		725		1206

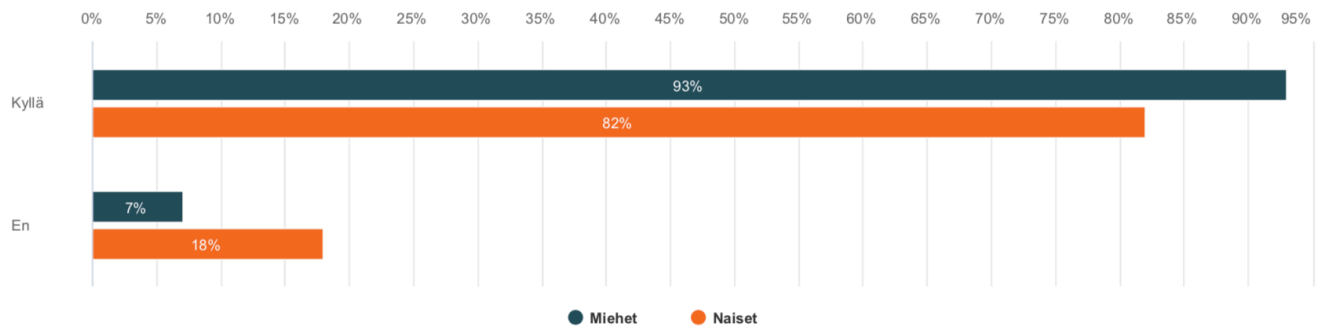
Taulukko 6 (Vastaajat jaoteltu iän mukaan):

Kysymys 8. Koetko seuranne ilmapiirin moniarvoiseksi ja avoimeksi?

Kun vertailua tehdään sukupuolen suhteen, käy ilmi, että miehet kokivat ilmapiirin avoimemmaksi ja moniarvoisemmaksi kuin naiset. Kielteisen vastauksen antaneista 7% oli miehiä ja 18% naisia.

8. Koetko seuranne ilmapiirin moniarvoiseksi ja avoimeksi?

Vastaajien määrä: 1206

	Miehet		Naiset		Yhteensä
	n	Prosentti	n	Prosentti	
Kyllä	505	93,0%	534	81,7%	1039
En	38	7,0%	120	18,3%	158
Yhteensä	543		654		1197

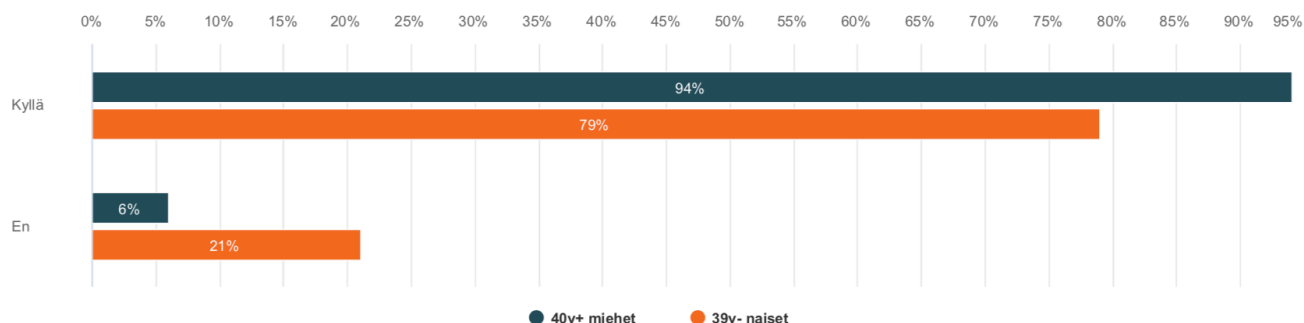
Taulukko 7 (Vastaajat jaoteltu sukupuolen mukaan):

Kysymys 8. Koetko seuranne ilmapiirin moniarvoiseksi ja avoimeksi?

Selkein ero vastanneiden välillä käy ilmi, kun vertailua tehdään vanhemman vastaajaryhmän miesten sekä nuoremman vastaajaryhmän naisten välillä. Vanhemmista mieshenkilöistä myönteisen vastauksen kysymykseen valitsi 94% ja nuoremmista naishenkilöistä 79%, kun taas ensimmäisestä ryhmästä kielteisen vastauksen kysymykseen valitsi 6% ja toisesta ryhmästä 21%.

8. Koetko seuranne ilmapiirin moniarvoiseksi ja avoimeksi?

Vastaajien määrä: 1206

	40v+ miehet		39v- naiset		Yhteensä
	n	Prosentti	n	Prosentti	
Kyllä	294	94,2%	387	79,3%	681
En	18	5,8%	101	20,7%	119
Yhteensä	312		488		800

Taulukko 8 (Vastaajat jaoteltu sukupuolen ja iän mukaan):

Kysymys 8. Koetko seuranne ilmapiirin moniarvoiseksi ja avoimeksi?

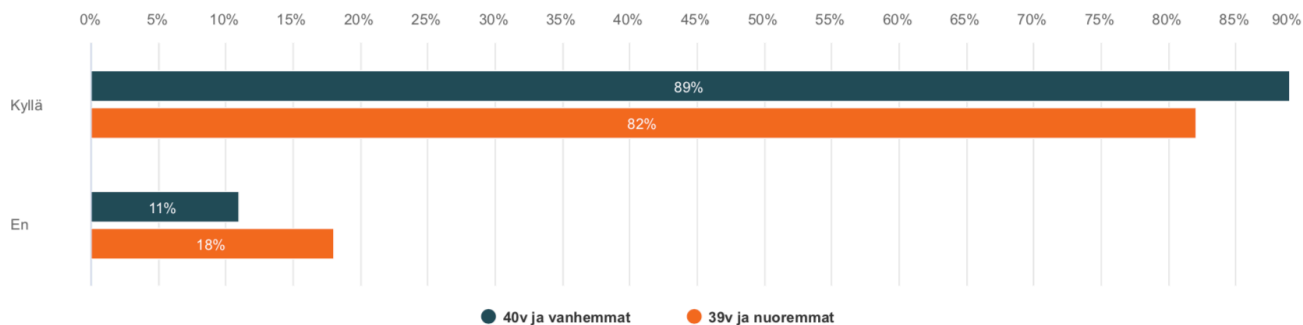
Yhteenvedona kokemus **Suomen Urheiluliiton alaisen toiminnan moniarvoisuuden ja avoimuuden toteutumisesta oli yhteydessä vanhempaan ikään ja miessukupuoleen. Kielteinen näkemys ilmapiirin moniarvoisuudesta ja avoimuudesta oli vertailun mukaan yhteydessä nuorempaan ikään ja naissukupuoleen.** Vaikka eroja on mahdollista löytää sukupuolen ja iän mukaan, koetaan SUL:n alainen toiminta kuitenkin lähtökohtaisesti moniarvoiseksi ja avoimeksi.

Kokemukset tasavertaisesta asemasta

Kaikkien vastaajien kesken **harrastajat ja kilpailijat kokivat lähtökohtaisesti olevansa tasavertaisessa asemassa muihin harrastajiin ja kilpailijoihin nähden (85% vastaajista).** Kokemukset tasavertaisesti asemasta noudattivat edellisen kysymyksen ilmentämiä kokemuksia ilmapiirin avoimuudesta ja moniarvoisuudesta. Näin ollen vastaukset olivat myös tämän kysymyksen osalta yhteydessä sukupuoleen ja ikään kovin samalla tavalla.

9. Koetko olevasi seurassasi tasavertaisessa asemassa muihin harrastajiin nähden?

Vastaajien määrä: 1206

	40v ja vanhemmat		39v ja nuoremmat		Yhteensä
	n	Prosentti	n	Prosentti	
Kyllä	427	88,8%	594	81,9%	1021
En	54	11,2%	131	18,1%	185
Yhteensä	481		725		1206

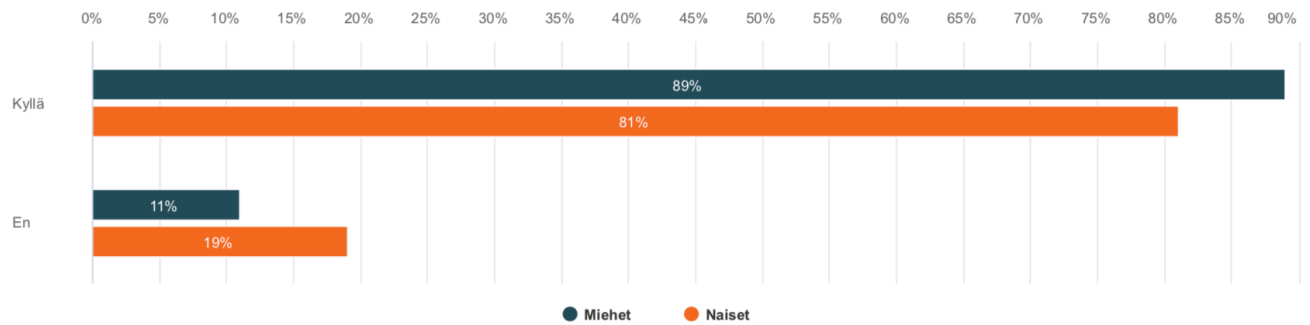
Taulukko 9 (Vastaajat jaoteltu iän mukaan):

Kysymys 9. Koetko olevasi seurassasi tasavertaisessa asemassa muihin harrastajiin nähden?

Vanhemman vastaajaryhmän mukaan tasavertainen asema toteutuu 89% mielestä. Sen sijaan nuoremman vastaajaryhmän vastaajista 18% mielestä tasavertainen asema ei toteudu, kun sama lukema vanhemman vastaajaryhmän mukaan on 11%.

9. Koetko olevasi seurassasi tasavertaisessa asemassa muihin harrastajiin nähden?

Vastaajien määrä: 1206

	Miehet		Naiset		Yhteensä
	n	Prosentti	n	Prosentti	
Kyllä	484	89,1%	529	80,9%	1013
En	59	10,9%	125	19,1%	184
Yhteensä	543		654		1197

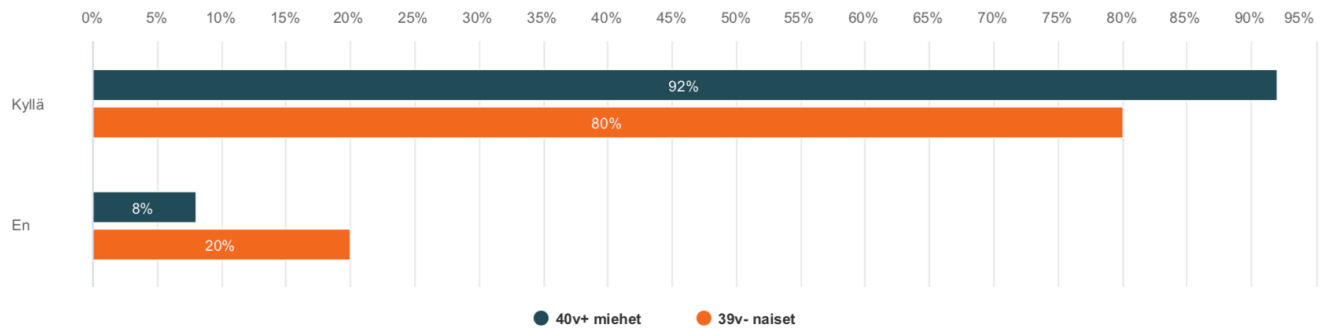
Taulukko 10 (Vastaajat jaoteltu sukupuolen mukaan):

Kysymys 9. Koetko olevasi seurassasi tasavertaisessa asemassa muihin harrastajiin nähden?

Prosenttilukemat osoittautuvat tismalleen samoiksi, kun vertailu toteutetaan sukupuolen mukaan. Naisten ja miesten välinen ero kielteisestä näkemyksestä tasavertaisuuteen oli 8 prosenttiyksikköä (miehet 11% ja naiset 19%).

9. Koetko olevasi seurassasi tasavertaisessa asemassa muihin harrastajiin nähden?

Vastaajien määrä: 1206

	40v+ miehet		39v- naiset		Yhteensä
	n	Prosentti	n	Prosentti	
Kyllä	286	91,7%	391	80,1%	677
En	26	8,3%	97	19,9%	123
Yhteensä	312		488		800

Taulukko 11 (Vastaajat jaoteltu sukupuolen ja iän mukaan):

Kysymys 9. Koetko olevasi seurassasi tasavertaisessa asemassa muihin harrastajiin nähden?

Kun vastauksia tarkastellaan jaottelemalla vastaajat iän ja sukupuolen mukaan vanhemman ikäryhmän miehiin ja nuoremman ikäryhmän naisiin, kasvaa ero niin myönteisen kuin kielteisen näkemyksen suhteen tasavertaisuudesta. Siinä missä vanhemmista mieshenkilöistä 8% ei kokenut tasavertaisen aseman toteutuvan, oli lukema nuorempien naishenkilöiden vastausten osalta 20%.

Yhteenvetona **kielteinen näkemys tasavertaisuuden toteutumisesta oli yhteydessä nuorempaan ikään ja naissukupuoleen**, kuten myös edellisen kysymyksen 8. osalta ilmapiirin moniarvoisuutta ja avoimuutta koskien. Vaikka ilmapiirin moniarvoisuus ja avoimuus eivät ole täysin sama asia kuin tasavertainen asema, ovat ne kuitenkin hyvin tiiviissä yhteydessä toisiinsa. Tämän vuoksi oli odotettavaa, että näiden kysymysten osalta myös vastaustulokset kulkevat pitkälti käsi kädessä.

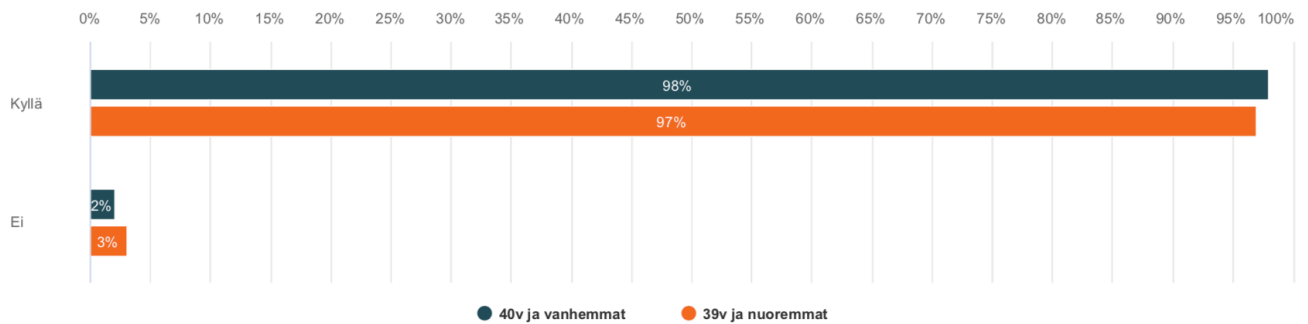
Tyttöjen ja poikien yhtäläiset mahdollisuudet harrastaa ja kilpailla

Tyttöjen ja poikien yhtäläinen mahdollisuus harrastaa ja kilpailla Suomen Urheiluliiton alaisessa toiminnassa nähtiin toteutuvan kysymyksen 11. vastausten mukaan erinomaisesti (97% kaikista vastanneista). Alla olevien taulukoiden mukaisesti

näkemyksistä yhtäläisistä mahdollisuuksista ei juurikaan ollut yhteydessä ikään, mutta pientä eroa on mahdollista havaita sukupuolen mukaan. Miesvastaajista 1% ei kokenut tyttöjen ja poikien välisiä mahdollisuuksia yhtäläiseksi, kun taas naisvastaajista kielteisen vastauksen valitsi 4% vastaajista. Ero ei ole suuri, mutta se myötäilee kysymysten 8. ja 9. vastauksia siltä osin, että **kielteinen näkemys yhtäläisistä harrastusmahdollisuuksista, ilmapiirin moniarvoisuudesta ja avoimuudesta sekä tasavertaisen aseman toteutumista oli todennäköisempää naisten kuin miesten joukossa.**

11. Onko tytöillä ja pojilla samanlaiset mahdollisuudet harrastaa ja kilpailla seurassanne?

Vastaajien määrä: 1206

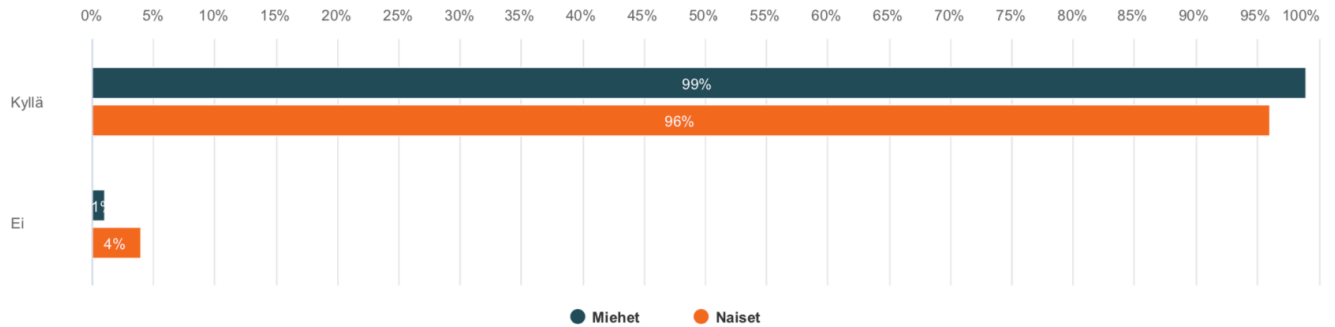
	40v ja vanhemmat		39v ja nuoremmat		Yhteensä
	n	Prosentti	n	Prosentti	
Kyllä	469	97,5%	703	97,0%	1172
Ei	12	2,5%	22	3,0%	34
Yhteensä	481		725		1206

Taulukko 12 (Vastaajat jaoteltu iän mukaan):

Kysymys 11. Onko tytöillä ja pojilla samanlaiset mahdollisuudet harrastaa ja kilpailla seurassanne?

11. Onko tytöillä ja pojilla samanlaiset mahdollisuudet harrastaa ja kilpailla seurassanne?

Vastaajien määrä: 1206

	Miehet		Naiset		Yhteensä
	n	Prosentti	n	Prosentti	
Kyllä	535	98,5%	630	96,3%	1165
Ei	8	1,5%	24	3,7%	32
Yhteensä	543		654		1197

Taulukko 13 (Vastaajat jaoteltu sukupuolen mukaan):

Kysymys 11. Onko tytöillä ja pojilla samanlaiset mahdollisuudet harrastaa ja kilpailla seurassanne?

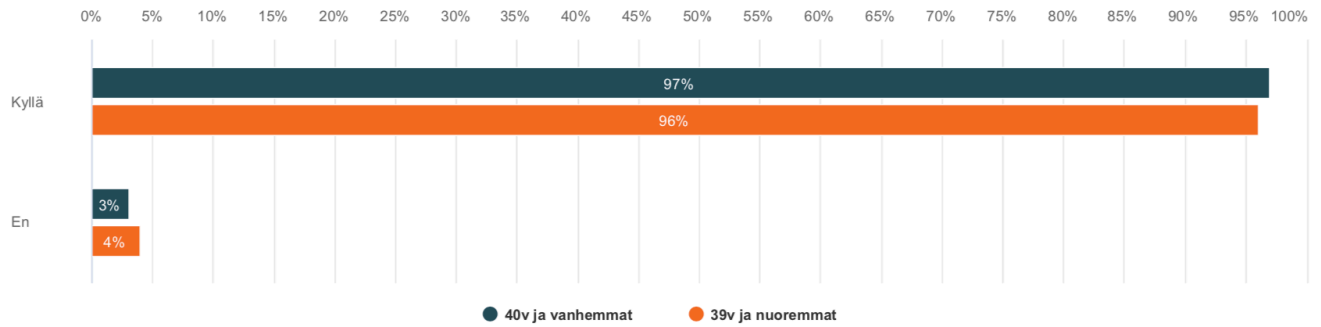
Suhtautuminen samaa sukupuolta olevaan puolisoon

Suhtautuminen samaa sukupuolta olevaan puolisoon oli erittäin avointa ja positiivista, sillä 96% kaikista vastaajista uskoi, että seuran jäsen voisi tuoda järjestettyyn tilaisuuteen samaa sukupuolta olevan puolison. Ainoastaan 43 vastaajan mielestä näin ei voisi toimia.

Samaa sukupuolta olevaan puolisoon suhtautumisessa ei ollut merkittävää eroa miesten ja naisten tai nuorempien ja vanhempien vastaajien kesken.

13. Luuletko, että seuranne jäsen voisi tuoda esim. järjestämäännne tilaisuuteen samaa sukupuolta olevan puolisonsa?

Vastaajien määrä: 1206

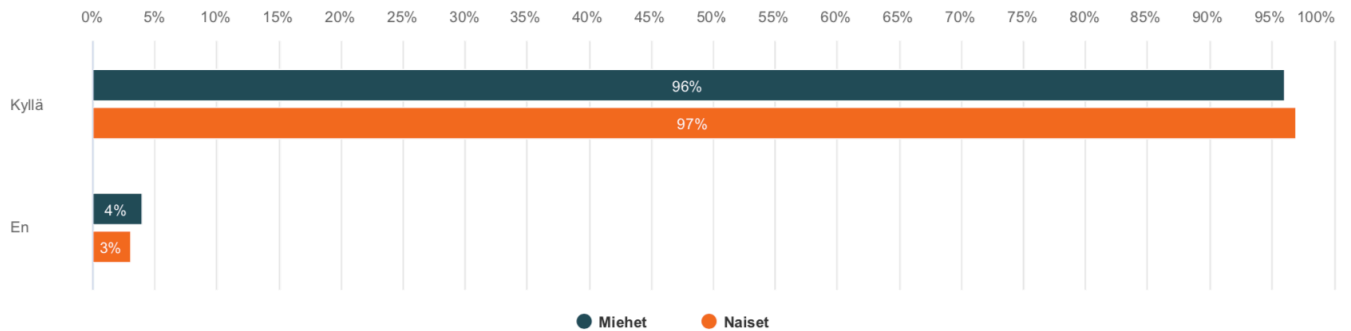
	40v ja vanhemmat		39v ja nuoremmat		Yhteensä
	n	Prosentti	n	Prosentti	
Kyllä	467	97,1%	696	96,0%	1163
En	14	2,9%	29	4,0%	43
Yhteensä	481		725		1206

Taulukko 14 (Vastaajat jaoteltu iän mukaan):

Kysymys 13. Luuletko, että seuranne jäsen voisi tuoda esim. järjestämäännne tilaisuuteen samaa sukupuolta olevan puolisonsa?

13. Luuletko, että seuranne jäsen voisi tuoda esim. järjestämäännne tilaisuuteen samaa sukupuolta olevan puolisonsa?

Vastaajien määrä: 1206

	Miehet		Naiset		Yhteensä
	n	Prosentti	n	Prosentti	
Kyllä	523	96,3%	633	96,8%	1156
En	20	3,7%	21	3,2%	41
Yhteensä	543		654		1197

Taulukko 14 (Vastaajat jaoteltu sukupuolen mukaan):

Kysymys 13. Luuletko, että seuranne jäsen voisi tuoda esim. järjestämäännne tilaisuuteen samaa sukupuolta olevan puolisonsa?

4.4. Alueelliset erot

Alueellisia eroavaisuuksia on tarkasteltu sellaisten monivalintakysymysten osalta, jotka linkittyvät seurojen taloudellisiin mahdollisuuksiin toteuttaa tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistävää toimintaa. Kuten avoimissa vastauksissa nousi esiin, ”joitakin ryhmiä ei ole voitu perustaa, vaikka kysyntää olisi ollut” rahallisista syistä sekä valmentajien pulan vuoksi.⁹ Tulkintani mukaan useimmiten kyse ei ole siis siitä, etteikö seura asettamiensa arvojen mukaisesti haluaisi järjestää esimerkiksi soveltavan liikunnan toimintaa, vaan kyse on enemmän taloudellisista resursseista toteuttaa sitä.

Alueellisia eroja on niin ikään tarkasteltu suhteessa sukupuoleen ja etniseen taustaan. Tämän suhteen tavoitteena on ollut kerätä informatiivista tietoa siitä, millä alueilla valmennushenkilöihin ja johtoryhmiin lukeutuu sekä miehiä ja naisia ja millä alueilla maahanmuuttajataustaisia henkilöitä toimii seuroissa mukana harrastajina ja / tai valmentajina. Näiden suhteen ei ole kuitenkaan mahdollista tehdä suoraa johtopäätöstä siitä, että toiset seurat eivät hyväksyisi esimerkiksi maahanmuuttajataustaisia henkilöitä seuransa toimintaan, sillä toisilla alueilla potentiaalisten harrastajien määrä on ylipäättään merkittävästi suurempi, jolloin on myös todennäköisempää, että niin johtokuntiin kuin harrastajiksi päätyy eri sukupuolia edustavia ihmisiä ja eri taustoista tulevia ihmisiä. Informaation keräämisen ja esittämisen tarkoituksena on lähinnä tarjota tietoa Suomen Urheiluliiton alaisen toiminnan moninaisuudesta alueittain.

Vertailun toteuttaminen alueittain

Vertailu perustuu vastaajien perustiedoissa valitsemiinsa piireihin, joita on yhteensä kuusi. Nämä alueet ovat seuraavat (piiri / suluissa piiriin kuuluvat alueet / vastaajamäärä %):

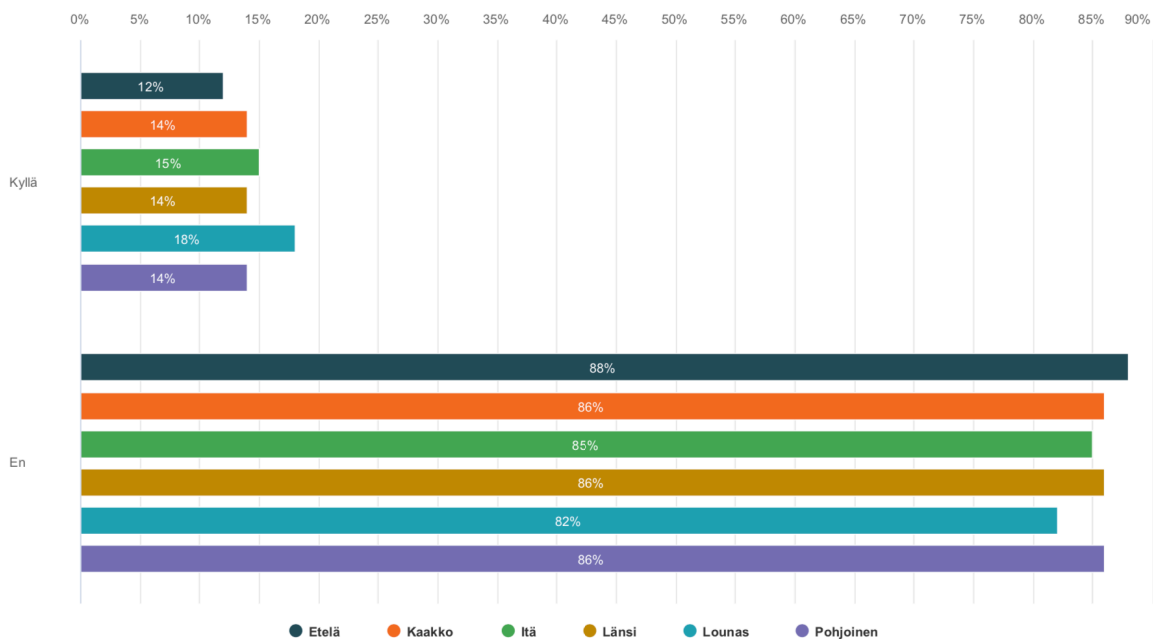
- **Etelä** (Helsinki, Uusimaa, Nyland-Åboland) / 29%
- **Lounas** (Häme, Satakunta, Varsinais-Suomi, Åland) / 24%
- **Länsi** (Etelä-Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa, Keski-Suomi, Österbotten) / 19%
- **Itä** (Etelä-Savo, Pohjois-Karjala, Pohjois-Savo) / 10%
- **Kaakko** (Etelä-Karjala, Kymenlaakso, Lahti) / 9%
- **Pohjoinen** (Kainuu, Lappi, Länsi-Pohja, Pohjois-Pohjanmaa) / 8%

⁹ Eräs avoin vastaus kysymykseen 24.

Avoin mahdollisuus osallistua seuran toimintaan

Kyselyn 10. kysymyksen tarkoituksena oli selvittää, minkälainen mahdollisuus erilaisilla ihmisillä ja ryhmillä on osallistua Suomen Urheiluliiton alaiseen toimintaan. Erilaisilla ryhmillä on tarkoitettu niin soveltavan liikunnan toimintaa, eri sukupuolia edustavien ihmisten sekä esimerkiksi maahanmuuttajataustaisten ihmisten mahdollisuuksia osallistua seuran toimintaan.

Vastausten mukaan mahdollisuuksissa osallistua seurojen toimintaan ei ole merkittävää alueellista eroa. Ainoastaan lounaisen piirin seuroissa on hieman heikompi mahdollisuus osallistua toimintaan tai toimintaan osallistuminen on muita piirejä hieman hankalampaa. Lähtökohtaisesti kaikilla alueilla on kaikkienensa suhteellisen hyvät mahdollisuudet osallistua avoimesti seurojen toimintaan.

	Etelä		Kaakko		Itä		Länsi		Lounas		Pohjoinen		Yhteensä
	n	Prosentti	n	Prosentti	n	Prosentti	n	Prosentti	n	Prosentti	n	Prosentti	
Kyllä	40	11,6%	16	13,9%	18	15,0%	31	13,8%	52	18,1%	14	13,9%	171
En	306	88,4%	99	86,1%	102	85,0%	194	86,2%	236	81,9%	87	86,1%	1024
Yhteensä	346		115		120		225		288		101		1195

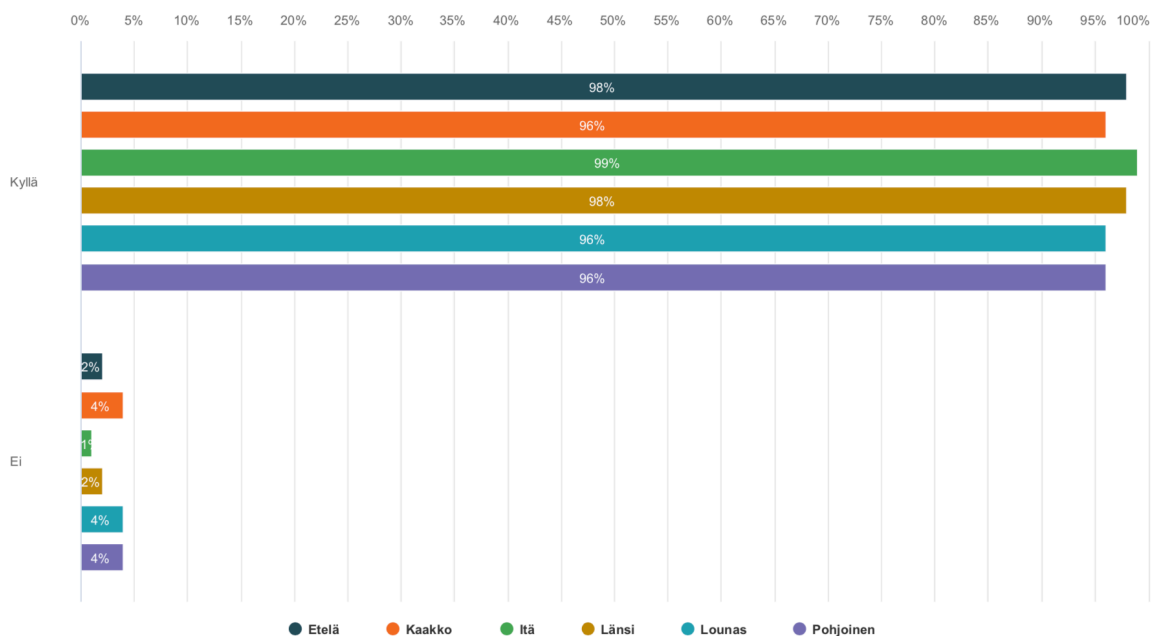
Taulukko 15 (Vastaajat jaoteltu alueittain):

Kysymys 10. Luuletko, että jotkut ryhmät eivät voi osallistua seuranne toimintaan tai osallistuminen olisi hankalaa?

Tyttöjen ja poikien yhtäläiset mahdollisuudet harrastaa ja kilpailla

Kaikkien vastaajien vastausten perusteella tyttöjen ja poikien mahdollisuudet harrastaa ja kilpailla ovat erittäin tasavertaiset. Alueelliset erot kielteisten vastausten suhteen ovat hyvin pienet, mutta niitä jonkin verran esiintyy.

Alueista eteläisen, itäisen ja läntisen seuroissa on vähiten kielteisiä näkemyksiä tyttöjen ja poikien välisistä mahdollisuuksista harrastaa ja kilpailla (1-2%). Alueista kaakon, lounaisen ja pohjoisen seuroissa kielteisiä näkemyksiä esiintyi vähän enemmän (kaikissa 4% vastaajista).

	Etelä		Kaakko		Itä		Länsi		Lounas		Pohjoinen		Yhteensä
	n	Prosentti	n	Prosentti	n	Prosentti	n	Prosentti	n	Prosentti	n	Prosentti	
Kyllä	340	98,3%	110	95,7%	119	99,2%	220	97,8%	277	96,2%	97	96,0%	1163
Ei	6	1,7%	5	4,3%	1	0,8%	5	2,2%	11	3,8%	4	4,0%	32
Yhteensä	346		115		120		225		288		101		1195

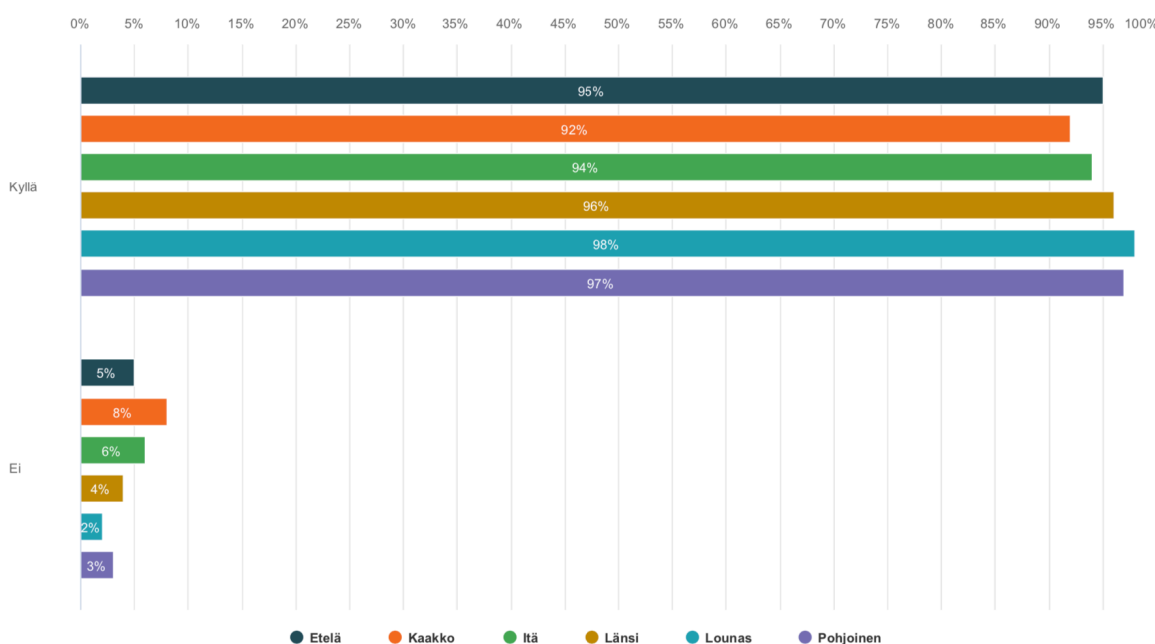
Taulukko 16 (Vastaajat jaoteltu alueittain):

Kysymys 11. Onko tytöillä ja pojilla samanlaiset mahdollisuudet harrastaa ja kilpailla seurassanne?

Valmennuksen ja johtotehtävien sukupuolijakauma

Kaikkien vastaajien kesken 96% vastauksista ilmenee, että valmentajina, ohjaajina ja johtohenkilöinä toimii seuroissa tai Suomen Urheiluliiton johdossa ja työntekijöinä sekä miehiä että naisia. Huomioitavaa on, että kysymyksessä ei ollut mahdollista vastata ”en tiedä”, mikä saattaa vääristää vastausprosentteja.

Alueellista hajontaa oli tämän kysymyksen suhteen enemmän kuin aiemmissa. Suurin ero oli lounaisen ja kaakon alueiden välillä, joista lounaisen alueen vastaajista 2% kertoi, että kysymyksen edellyttämässä toiminnassa ei ole mukana miehiä ja naisia. Kaakon alueella kielteisen vastauksen oli valinnut 8% vastaajista.

	Etelä		Kaakko		Itä		Länsi		Lounas		Pohjoinen		Yhteensä
	n	Prosentti	n	Prosentti	n	Prosentti	n	Prosentti	n	Prosentti	n	Prosentti	
Kyllä	327	94,5%	106	92,2%	113	94,2%	217	96,4%	283	98,3%	98	97,0%	1144
Ei	19	5,5%	9	7,8%	7	5,8%	8	3,6%	5	1,7%	3	3,0%	51
Yhteensä	346		115		120		225		288		101		1195

Taulukko 17 (Vastaajat jaoteltu alueittain):

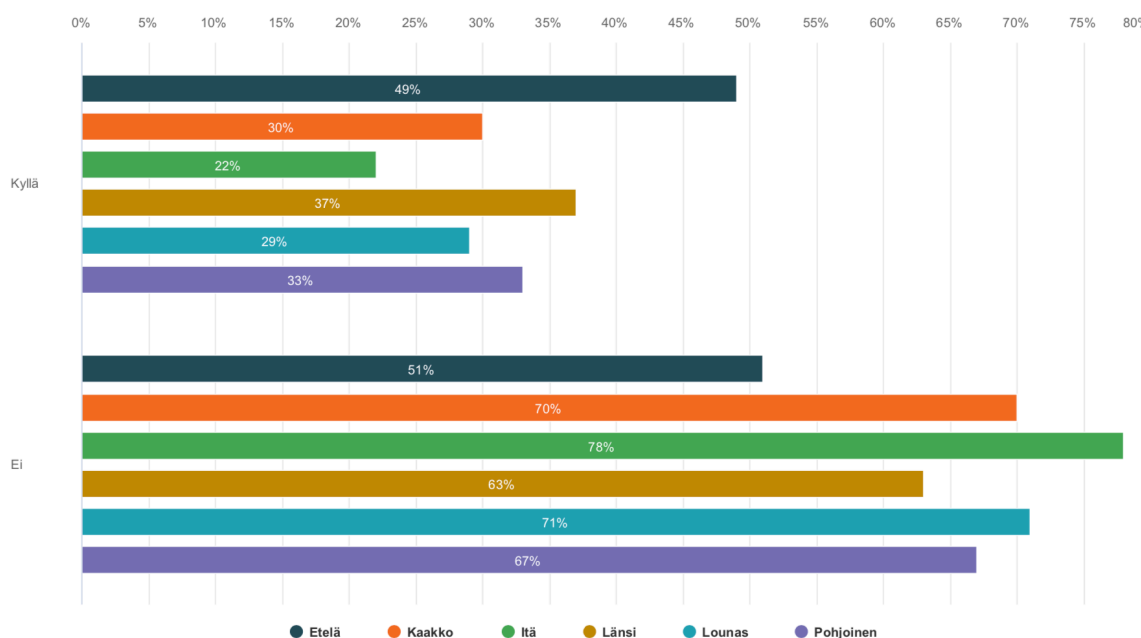
Kysymys 12. Onko seuranne valmentajina/ohjaajina/johtotehtävissä sekä miehiä että naisia?

Mahdollisuus vammaisurheiluun tai soveltavan liikunnan toimintaan

Kaikista vastanneista 64% kertoi, ettei seurasta löydy mahdollisuutta vammaisurheiluun tai soveltavan liikunnan toimintaan. Tämä heijastelee alueellisten erojen tarkastelun alla olevista kysymyksistä kysymyksen 16. ohella eniten seurojen taloudellisia resursseja järjestää toimintaa. Kyse voi toisaalta olla myös kysynnästä eli siitä, millä alueilla on määrällisesti suurin kysyntä mahdollisuudelle harrastaa vammaisurheilua tai soveltavan liikunnan toimintaa, mikä ohjaa myös seurojen resurssien jakoa erilaisen harrastajaryhmien perustamiseen.

Alueellista hajontaa oli aiemmin tarkasteltuihin kysymyksiin nähden selvästi enemmän. Parhaat mahdollisuudet harrastaa vammaisurheilua tai soveltavan liikunnan toimintaa oli eteläisellä alueella (49% vastaajista vastasi kyllä). Heikoin mahdollisuus oli itäisellä alueella (78% vastaajista vastasi ei). Toiseksi parhaat mahdollisuudet olivat lännessä (37% vastaajista vastasi kyllä) sekä toiseksi ja kolmanneksi huonoimmat lounaisessa (71% vastasi ei) ja kaakossa (70% vastasi ei).

Tulokset vastaavat ennakoasetelmia piirien koosta, seurojen taloudellisista resursseista sekä potentiaalisesta harrastajamäärästä.

	Etelä		Kaakko		Itä		Länsi		Lounas		Pohjoinen		Yhteensä
	n	Prosentti	n	Prosentti	n	Prosentti	n	Prosentti	n	Prosentti	n	Prosentti	
Kyllä	169	48,8%	35	30,4%	27	22,5%	84	37,3%	84	29,2%	33	32,7%	432
Ei	177	51,2%	80	69,6%	93	77,5%	141	62,7%	204	70,8%	68	67,3%	763
Yhteensä	346		115		120		225		288		101		1195

Taulukko 18 (Vastaajat jaoteltu alueittain):

Kysymys 14. Onko seurassanne vammaisurheilua tai soveltavan liikunnan toimintaa (kuten yksittäisiä vammaisurheilijoita tai vammaisille ja pitkäaikaissairaille henkilöille kohdennettuja ryhmiä)?

Maahanmuuttajataustaisten ihmisten osallisuus yleisurheilutoiminnassa

Kysymys 15. tarkoituksena oli selvittää, miltä osin maahanmuuttajataustaisia henkilöitä toimii Suomen Urheiluliiton alaisessa toiminnassa, mikä lasketaan yhdeksi näkökulmaksi

tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumisessa SUL:n alaisessa toiminnassa. Maahanmuuttajataustaisella ihmisellä tarkoitetaan henkilöitä, jotka saattaisivat näkyvän etnisen taustansa vuoksi kokea syrjintää. Kysymyksen vaihtoehtoina oli, että maahanmuuttajataustaisia henkilöitä toimii harrastajana, valmentajana, ohjaajana tai johtohenkilöinä. Vaihtoehtoina oli myös, että maahanmuuttajataustaisia ihmisiä ei toimi missään edellä mainitussa roolissa Suomen Urheiluliitossa tai liiton alaisissa seuroissa.

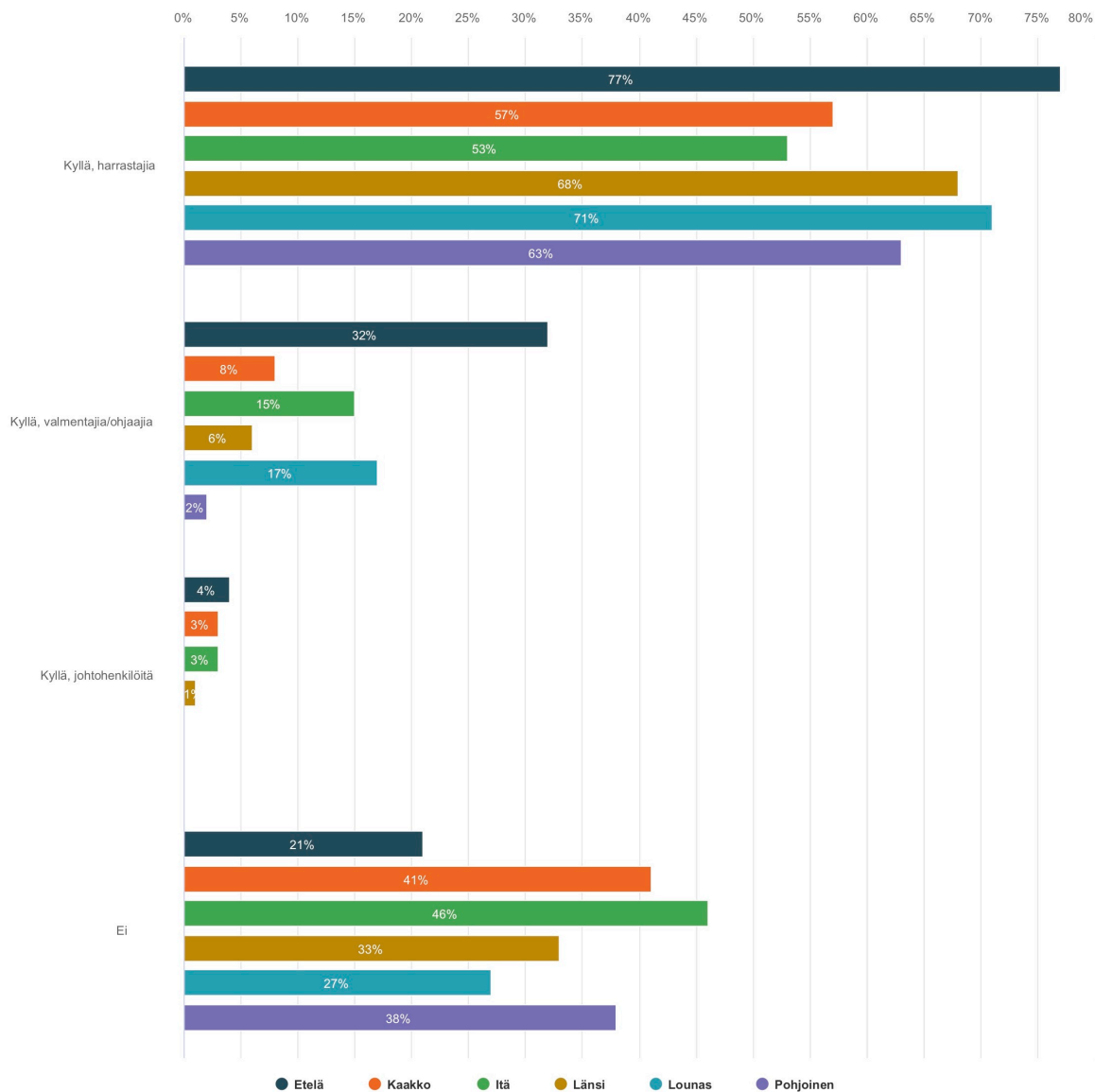
Kaikkien vastauksien mukaan 68% prosenttia vastaajista kertoo maahanmuuttajataustaisten henkilöiden toimivan harrastajina, vastaajista 17% mukaan valmentajina tai ohjaajina sekä 2% vastaajista mukaan johtohenkilöinä. Vastaajista 31% kertoo, ettei maahanmuuttajataustaisia henkilöitä ole toiminnassa mukana ollenkaan.

Alueellisia eroavaisuuksia oli vastauksissa havaittavissa ennako-odotusten mukaisesti. Eteläisellä alueella maahanmuuttajataustaisia henkilöitä oli seuran toiminnassa mukana harrastajina 77% mukaan, valmentajina tai ohjaajina 32% mukaan ja johtohenkilöinä 4% mukaan. **Eteläisellä alueella oli näin ollen eniten maahanmuuttajataustaisia henkilöitä toiminnassaan mukana.** Vähiten maahanmuuttajataustaisia henkilöitä oli toiminnassa mukana itäisellä alueella: vastaajista 46% mukaan maahanmuuttajataustaisia henkilöitä ei ollut toiminnassa mukana ollenkaan. Kaakon (vastaajista 41% mukaan) ja pohjoisen (vastaajista 38% mukaan) alueilla oli toiseksi ja kolmanneksi vähiten maahanmuuttajataustaisia henkilöitä mukana toiminnassa laisinkaan itäisen alueen jälkeen.

Johtohenkilöinä maahanmuuttajataustaisia ei ollut ollenkaan pohjoisella ja lounaisella alueella. Kuitenkin lounaisella alueella oli alueista toiseksi eniten maahanmuuttajataustaisia henkilöitä mukana harrastajina (vastaajista 71% mukaan). Kolmanneksi eniten maahanmuuttajataustaisia harrastajia oli mukana läntisellä alueella (vastaajista 68% mukaan), mutta läntisellä alueella oli toiseksi vähiten maahanmuuttajataustaisia henkilöitä mukana valmentajina tai ohjaajina (vastaajista 6% mukaan) ja kolmanneksi vähiten johtohenkilöinä (vastaajista 1% mukaan).

Vastauksia voi tulkita suhteessa maahanmuuttajataustaisten henkilöiden määrään alueella ylipäätään, minkä vuoksi vastauksista ei voida vetää suoria johtopäätelmiä muun muassa suhtautumisessa maahanmuuttajataustaisia henkilöitä kohtaan. Kiinnostava havainto on

kuitenkin alueiden maahanmuuttajataustaisten harrastajien määrä suhteessa valmentajina, ohjaajina tai johtohenkilöinä toimivien määrään. Tämä havainto voi ohjata pohtimaan, missä suhteessa harrastajina toimivista päätyy seuran toimintaan rooliin, jossa on käytettävissä enemmän päätösvaltaa.

	Etelä		Kaakko		Itä		Länsi		Lounas		Pohjoinen		Yhteensä
	n	Prosentti	n	Prosentti	n	Prosentti	n	Prosentti	n	Prosentti	n	Prosentti	
Kyllä, harrastajia	267	77,2%	65	56,5%	64	53,3%	152	67,6%	204	70,8%	64	63,4%	816
Kyllä, valmentaja/ohjaaja	110	31,8%	9	7,8%	18	15,0%	14	6,2%	49	17,0%	2	2,0%	202
Kyllä, johtohenkilöitä	14	4,0%	3	2,6%	4	3,3%	2	0,9%	1	0,3%	0	0,0%	24
Ei	73	21,1%	47	40,9%	55	45,8%	75	33,3%	78	27,1%	38	37,6%	366
Yhteensä	464		124		141		243		332		104		1408

Taulukko 19 (Vastaajat jaoteltu alueittain):

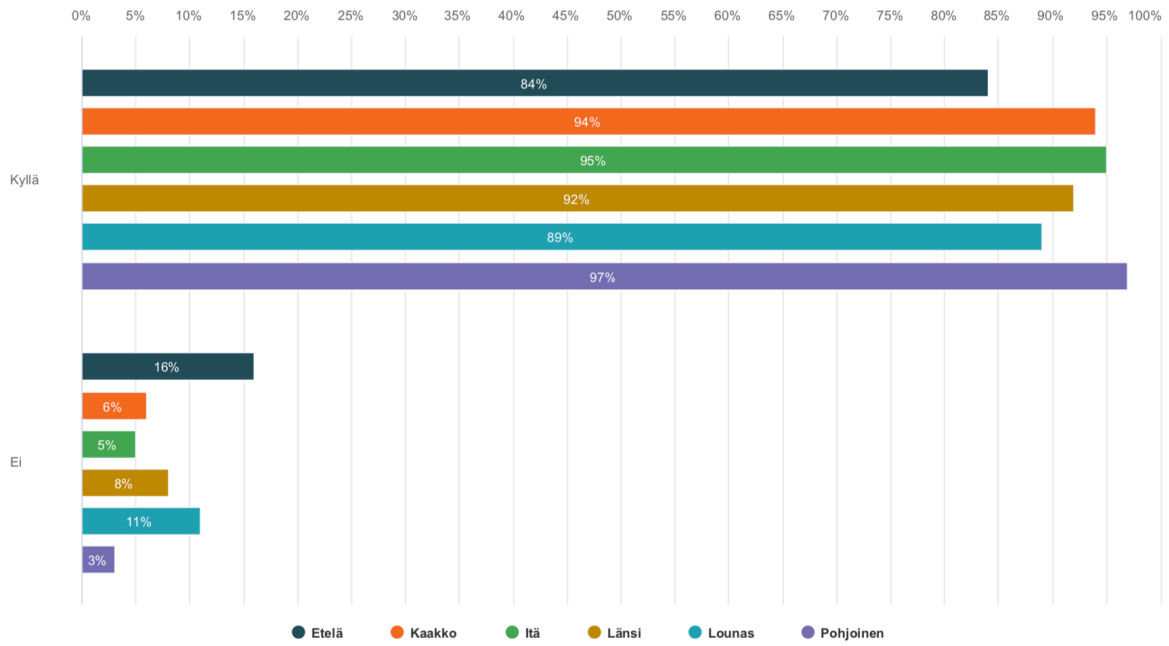
Kysymys 15. Onko seurassanne maahanmuuttajataustaisia henkilöitä? Voit valita useamman vaihtoehdon.

Mahdollisuus harrastaa yleisurheilua edullisesti

Vuoden 2016 yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmassa mainitaan, että silloisen kartoituksen perusteella yhtenä osa-alueena on erityisesti nostettu esiin vähävaraisten asema.¹⁰ Vuoden 2021 kyselyssä vähävaraisten asemaan linkittyi kysymys 16., jossa kyseltiin mahdollisuuksia harrastaa yleisurheilua edullisesti. Kysymyksessä ei kuitenkaan määritelty, mitä edullinen harrastaminen on sen ollessa suhteellista eri tulotason omaaville ihmisille.

Kaikkien vastanneiden mukaan yleisurheilua on valtaosan mielestä mahdollista harrastaa edullisesti (90% vastaajista). Alueellisesti tarkastellen ainoastaan eteläinen alue erottui selkeästi tilastojen valossa: 16% vastanneista katsoi, että eteläisen alueen seuroissa ei ole mahdollista harrastaa yleisurheilua edullisesti. Sen sijaan pohjoisella alueella 97% vastaajista katsoi, että yleisurheilua voi harrastaa edullisesti. Pienillä marginaalieroilla myös itäisellä ja kaakkoisella alueella harrastamisen katsottiin olevan vertailualueisiin nähden edullisempaa.

¹⁰ SUL Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma 2016, 5.

	Etelä		Kaakko		Itä		Länsi		Lounas		Pohjoinen		Yhteensä
	n	Prosentti	n	Prosentti	n	Prosentti	n	Prosentti	n	Prosentti	n	Prosentti	
Kyllä	281	83,9%	107	93,9%	113	95,0%	206	92,0%	255	89,2%	96	97,0%	1058
Ei	54	16,1%	7	6,1%	6	5,0%	18	8,0%	31	10,8%	3	3,0%	119
Yhteensä	335		114		119		224		286		99		1177

Taulukko 20 (Vastajat jaoteltu alueittain):

Kysymys 16. Onko seurassanne mahdollista harrastaa edullisesti?

5. Avointen vastausten laadullinen analyysi

5.1. Yleistä avointen kysymysten vastauksista

Vuoden 2021 yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokyselyssä oli kolme kysymystä, johon oli mahdollista vastata avoimesti vastauksen kirjoittamalla. Kysymyksessä 18. pyydettiin lisätietoja koskien 17., jossa kysyttiin syrjivän kielenkäytön ilmenemisestä. Vastaajista 8% (98 vastausta) oli havainnut syrjivää kielenkäyttöä, ja heistä 89 henkilöä määritti tarkemmin kysymyksessä 18., millä tavoin syrjivään kielenkäyttöön puututtu – jos ylipäättään on puututtu. Kysymyksessä 20. pyydettiin valitsemaan, mihin havaitun syrjinnän on oletettu kohdistuvan. Vastaajista 30% (95 vastausta) määritti avoimessa kysymyksessä 21. vaihtoehtoja edellisen kysymyksen kohtaan ”Muu, mikä?” kertoen tarkemmin tilanteista ja syistä, joihin koettu tai todistettu syrjintä on kohdistunut. Kyselyn viimeinen kysymys 24. oli teemaltaan vapaa sana, minkä kautta vastaajat lähtökohtaisesti antoivat palautetta itse kyselystä tai nostivat esiin tasa-arvoon, yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyviä tapauksia tai teemoja, joihin Suomen Urheiluliiton tulisi kiinnittää huomiota.

Laadullisen analyysin perusteet

Avointen kysymysten vastauksia on analysoitu lähtökohtaisesti laadullisin kriteerein kiinnittäen erityisesti huomiota valta-asetelmiin, jotka ylläpitävät syrjiviä rakenteita urheilukulttuurissa. Vastauksia on erityisesti kysymysten 18. ja 21. kohdalla analysoitu yhdessä kysymysten 17. ja 20. tilastollisen tiedon kanssa, mutta avointen kysymysten vastauksia on hyödynnetty myös laajemmin analyysin kokonaistulkinnassa. Erityisesti avointen kysymysten kautta on mahdollista ymmärtää paremmin vastaajien kokemuksia tasa-arvosta, yhdenvertaisuudesta ja syrjinnästä, minkä pohjalta seuraavassa luvussa 6 on tehty ehdotuksia toimenpiteistä, joiden avulla tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja moniarvoisuutta olisi mahdollista edistää ja vahvistaa Suomen Urheiluliiton toiminnassa entisestään.

Laadullisen analyysin pohjana on yleisesti kulttuurintutkimuksessa sovelletun filosofi Michel Foucault'n vallan määritelmä. Foucault määrittelee vallan moninaisiksi voimasuhteiksi, jotka rakentuvat toimijoiden valintojen kautta. Voimasuhteet näkyvät siis käytänteinä niin sanallisessa kuin sanattomassa toiminnassa, tekoina tai tekemättä

jättämisenä ja kulttuurina kaikessa inhimillisessä toiminnassa.¹¹ Kyselyn kontekstissa valintoja voivat olla muun muassa syrjivä puhe, siihen puuttuminen tai puuttumatta jättäminen tai yleisurheilun harrastamiseen tarjotut mahdollisuudet ja olosuhteet.

Foucault'n vallan määritelmässä on olennaista vallan ja vastarinnan suhde, joka mahdollistaa muutoksen tekemisen.¹² Valta ei siis ole jotain, jota jollakin ihmisellä on ja toisella ei ole, vaan jokaisella ihmisellä on mahdollisuus muuttaa asioita toimimalla toisin tai toimimalla hyväksi katsomallaan tai asetettujen arvojen mukaisella tavalla. Tiedyt valta-asetelmat ja siihen liittyvät kategoriat, kuten ikä, sukupuoli ja asema seurassa, vaikuttavat luonnollisesti siihen, miksi esimerkiksi syrjintään voi olla vaikeaa puuttua, mutta se ei tarkoita, että vain johtavassa asemassa olevilla ihmisillä olisi valtaa. Sen sijaan koulutus, tietoisuus arvoista sekä käyttöön tarjotut toimintamallit antavat jokaiselle Suomen Urheiluliiton alaiselle toimijalle mahdollisuuden toimia Suomen Urheiluliiton määrittämien arvojen ja tavoitteiden mukaisesti. Näin SUL:n alainen yleisurheilukulttuuri muuttuu jokaisen yksilön arkipäiväisten valintojen sekä liittotasolla että seuratasolla tehtyjen toimenpiteiden kautta siihen suuntaan, johon toimintaa halutaan ohjata. Tämän kyselyn tavoitteiden mukaisesti tuo suunta on kohti vielä tasa-arvoisempaa, yhdenvertaisempaa ja avoimempaa urheilukulttuuria.

Laadullisen analyysin osiot

Seuraavissa alaluvuissa käsitellään avointen kysymysten vastauksia yhdessä tilastollisen tiedon kanssa teemoittain. Näitä teemoja ovat **syrjinnän esiintyminen ja siihen puuttuminen, valta-asema, menestyksen ja lahjakkuuden vaikutus kohteluun, henkilökohtaiset suhteet ja erot valmennusmuodoissa sekä huumori ja vitsailu**. Teemat on valittu seuraavilla kolmella perusteella:

- 1) Teemat nousivat avoimissa vastauksissa merkittävästi esiin.
- 2) Teemat tiivistävät asioita, jotka ymmärtämällä ja huomioimalla SUL:n alaisessa toiminnassa on mahdollista edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.
- 3) Teemat konkretisoivat arkipäiväisiä, avoimista kysymyksistä esiin nousseita tilanteita, joissa koetaan epäreilua tai syrjivää kohtelua ja joita voi olla vaikeaa sanallistaa tai kategorisoida syrjintää perinteisesti koskeviin luokitteluihin (kuten rasismi tai seksismi).

¹¹ Foucault 2010 (1984), 69.

¹² Foucault 2010 (1984), 75.

Laadullista ja tarkasti havainnoivaa analyysia lukiessa on hyvä muistaa, että tilastollisen analyysin valossa **valtaosa Suomen Urheiluliiton toiminnassa mukana olevista henkilöistä ei ole koskaan kohdannut tai ollut todistamassa syrjintää**. Laadullinen analyysi pureutuu siis vähemmistöä edustaviin tilanteisiin, joissa syrjintää on kohdattu tai todistettu. Syrjintätapaukset eivät kuitenkaan olleet aivan marginaalisia, vaan 1206 vastaajasta 276 on kohdannut tai todistanut syrjintää vähintään kerran – tämä on Suomen Urheiluliiton arvojen mukaisesti vähintään 276 syrjintätapausta liikaa. Sen vuoksi laadullisen analyysin tarkoituksena on tarjota työkaluja olemassa olevaan syrjintään puuttumiseen sekä syrjivän käytöksen ja kielenkäytön ennaltaehkäisyyn.

5.2. Syrjinnän esiintyminen ja siihen puuttuminen

Yleisurheilua käsittelevän *Häirintä suomalaisessa kilpaurheilussa* -osaraportin mukaan ”naisten seksuaalisen häirinnän kokemukset olivat yleisurheilussa selvästi yleisempiä kuin koko tutkimuksen aineistossa”. Yleisurheilun osalta vastauksia saatiin 375 kappaletta (vastausprosentti 13%), mikä oli vastaajamäärältä muihin lajeihin suhteutettuna tutkimuksen keskitasoa. Yleisurheilun vastaajiin painottui paljon nuoria naisia, mikä selvityksen mukaan selittää osin sitä, miksi ”häirintäkokemukset olivat lajissa kokonaisuudessaan yleisiä”. Yleisin seksuaalisen häirinnän muoto yleisurheilun osalta oli häiritsevä puhe (98 vastausta) sekä sanallinen seksuaalinen häirintä (51 vastausta). Vastaajista 56% kertoi olevansa epätietoinen sen suhteen, onko oma lajiliitto puuttunut urheilussa tapahtuvaan häirintään tai tehnyt töitä häirinnän ehkäisemiseksi urheilussa.¹³

SUL:n vuoden 2021 yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokyselyyn vastasi 616 urheilijaa ja 98 maajoukkueurheilijaa (yhteensä 714 vastausta), mikä on lähestulkoon puolet enemmän vastauksia kuin *Häirintä suomalaisessa kilpaurheilussa* -kyselyyn. *Häirintä suomalaisessa kilpaurheilussa* -yleisurheilun osaraportissa todetaan seuraavaa: ”On mahdollista, että lajiin on saattanut pesiä esimerkiksi puhetapoja tai -tyylejä, jotka alistavat etenkin naisia häirinnälle”.¹⁴

¹³ Häirintä suomalaisessa kilpaurheilussa -yleisurheilun osaraportti 2020, 3.

¹⁴ Häirintä suomalaisessa kilpaurheilussa -yleisurheilun osaraportti 2020, 4.

Syrjintään altistavat tekijät

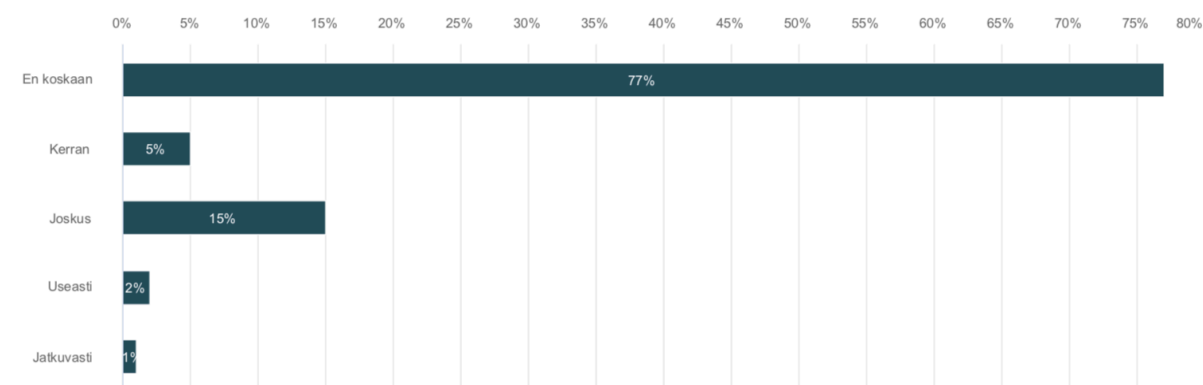
Vuoden 2021 yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokyselyn perusteella ei ole mahdollista ottaa suoraan kantaa seksuaalisen häirinnän kokemusten tai häiritsevän puheen yleisyyteen naisten näkökulmasta, koska sitä ei suoranaisesti kysytty ja siten aiheesta kerätty tieto ei ole täysin vertailukelpoista. Kuitenkin **mahdollisen syrjinnän esiintyessä vuoden 2021 kyselytulosten mukaan syrjintä kohdistui vastaajista 25% mukaan ikään ja 18% mukaan sukupuoleen**, mikä todennäköisimmin viittaa nuorten naisten syrjintäkokemuksiin esimerkiksi osion 5.3. johtopäätelmien sekä *Häirintä suomalaisessa kilpaurheilussa* -raportin mukaan.

Vuoden 2021 yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokyselyn 24. kysymyksen avoimissa vastauksissa esiintyi 20 mainintaa sukupuolen ja seksuaalisuuden vaikutuksesta kohteluun, ja maininnoista 18 oli aiheeseen liittyen negatiivisia mainintoja. Vastauksissa nostettiin esiin muun muassa **naisvalmentajien asema, naisten mahdollisuus nousta johtotehtäviin, ilmapiirin heteronormatiivisuus eli sukupuolen ja seksuaalisuuden näkeminen kaksijakoisesti, transsukupuolisuuden huomioiminen valmennuksessa, toimitsijatehtävien miesvaltaisuus sekä seurojen toimihenkilöiden miesvaltaisuus**. Nämä olivat kuitenkin koko kyselyn vastaajamääriin nähden yksittäisiä mainintoja, joita ei tule vähätellä, mutta ei myöskään suunnattomasti korostaa.

län ja sukupuolen lisäksi ulkonäkö ja toimintakyky nähtiin kysymyksen 20. valintavaihtoehdoista merkitsevinä tekijöinä, jotka altistavat syrjintään. Myös avoimista vastauksista yksittäisiä mainintoja nousi esiin ulkonäköön ("negatiivinen puhe vartalotyypistä" / "ihanteena laihuus") sekä toimintakykyyn ("ihanteena vammattomuus") liittyen. Kysymykseen 20. vastasi 313 henkilöä, joten kysymyksen 19. (*Oletko kohdannut tai ollut todistamassa syrjintää seuranne toiminnassa?*) tulokset huomioiden **suurin osa kyselyyn vastanneista ei ole kohdannut syrjintää ollenkaan Suomen Urheiluliiton alaisessa toiminnassa** (77% vastaajista).

19. Oletko kohdannut tai ollut todistamassa syrjintää seuranne toiminnassa?

Vastaajien määrä: 1206

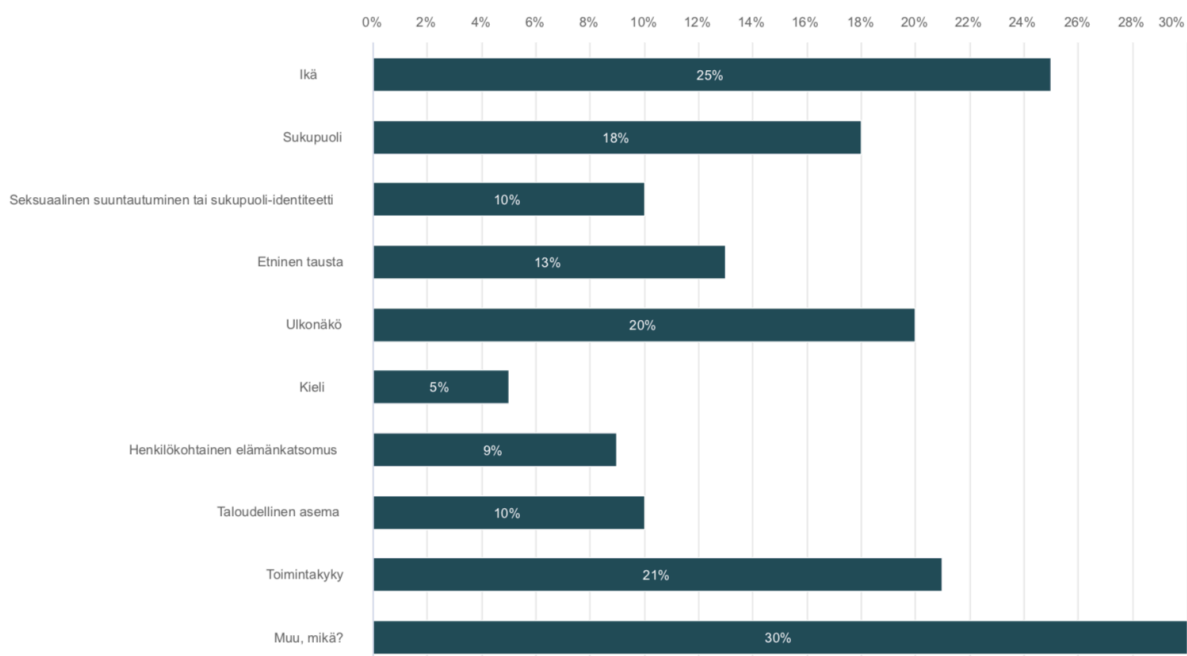
	n	Prosentti
En koskaan	930	77,1%
Kerran	63	5,2%
Joskus	183	15,2%
Useasti	23	1,9%
Jatkuvasti	7	0,6%

Taulukko 21 (Vastaajina kaikki):

Kysymys 19. Oletko kohdannut tai ollut todistamassa syrjintää seuranne toiminnassa?

20. Jos olet havainnut syrjintää, mihin oletat sen kohdistuvan? Voit valita useamman vaihtoehdon.

Vastaajien määrä: 313 , valittujen vastausten lukumäärä: 500

Taulukko 22 (Vastaajina kaikki):

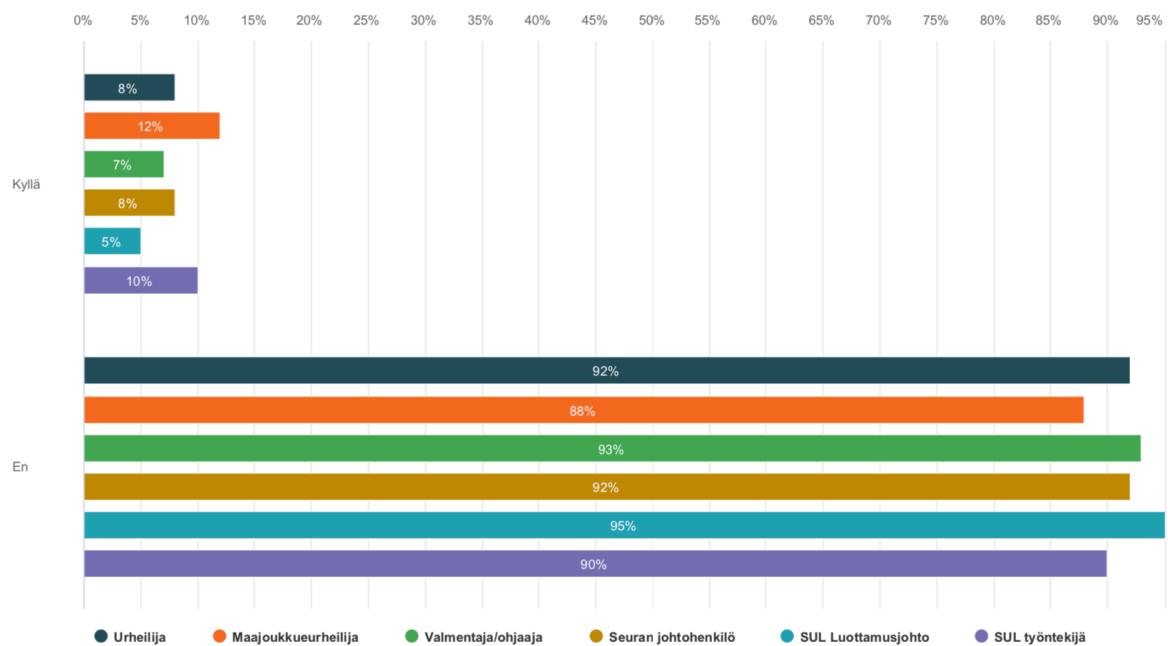
Kysymys 20. Jos olet havainnut syrjintää, mihin oletat sen kohdistuvan? Voit valita useamman vaihtoehdon.

Syrjivä kielenkäyttö ja siihen puuttuminen

Kaikista kyselyyn vastanneista **92% ei ole havainnut syrjivää kielenkäyttöä ollenkaan**. Vastaajaryhmittäin tarkasteltuna **mahdollista syrjintää olivat havainneet eniten maajoukkueurheilijat** (12% vastanneista) ja toiseksi eniten Suomen Urheiluliiton työntekijät (10%). Vähiten syrjintää oli havainnut Suomen Urheiluliiton luottamusjohto.

17. Oletko havainnut seuranne harrastajien, ohjaajien tai johtohenkilöiden kielenkäytön syrjivän joitakin ihmisryhmiä (esim. vammais- ja homovitsit, rasistiset kommentit)?

Vastaajien määrä: 1206

	Urheilija		Maajoukkueurheilija		Valmentaja/ohjaaja		Seuran johtohenkilö		SUL Luottamusjohto		SUL työntekijä		Yhteensä
	n	Prosentti	n	Prosentti	n	Prosentti	n	Prosentti	n	Prosentti	n	Prosentti	
Kyllä	50	8,1%	12	12,2%	20	6,8%	13	8,1%	1	5,3%	2	10,0%	98
En	566	91,9%	86	87,8%	272	93,2%	148	91,9%	18	94,7%	18	90,0%	1108
Yhteensä	616		98		292		161		19		20		1206

Taulukko 23:

Kysymys 17. Oletko havainnut seuranne harrastajien, ohjaajien tai johtohenkilöiden kielenkäytön syrjivän joitakin ihmisryhmiä (esim. vammais- ja homovitsit, rasistiset kommentit)?

Siltä osin, kun syrjintää on havaittu, niin siihen on puututtu vastaajien mukaan puutteellisesti kysymyksen 18. vastausten mukaan. Kysymykseen 18. (Puututaanko syrjivään kielenkäyttöön seurassanne ja millä tavoin?) vastasi 89 henkilöä, 73 vastauksista oli tulkittavissa kielenkäyttöön puuttumisen taso. Tulkittavissa olevista vastauksista **vain 33% mukaan syrjivään kielenkäyttöön puututaan selvästi esimerkiksi**

huomauttamalla, asiasta keskustelemalla tai sopivasta käyttäytymisestä muistuttamalla. Vastaajista 32% mukaan syrjivään kielenkäyttöön ei puututa ollenkaan ja vastaajista 30% mukaan asiaan puututaan vaihdellen tai puutteellisesti. Vastauksissa nousi esiin, että puuttuminen voi olla riippuvaista siitä, kuka syrjivää kielenkäyttöä harjoittaa ("nuorena puututaan mutta vanhetessa puuttuminen vähenee" / "seurajyrien kommentteihin ei puututa").

Kysymyksen 24. avoimissa vastauksissa nousi esiin myös huomioita siitä, **miten vaikeaa ylipäättään syrjintää on joskus havaita tai syrjintään on puuttua.** Eräs avoimista vastauksista tiivistää huolen osuvasti: "Näitä asioita on joissain tilanteissa tosi vaikea havaita ja vielä vaikeampi puuttua."¹⁵ Tämä korostaa tietoisuuden tärkeyttä syrjinnän eri muodoista sekä selkeistä toimintatavoista, joilla syrjintään on mahdollista puuttua. Osiossa 6.2. keskustellaan lisää toimenpiteistä, joilla syrjintää voidaan paremmin havainnoida ja joilla syrjintään voidaan paremmin puuttua.

5.3. Valta-asema

Yhtenä keskeisenä tekijänä syrjinnän esiintymisessä ja siihen puuttumisessa on valta-asema, jolla tässä yhteydessä tarkoitetaan kootusti tekijöitä, jotka sallivat toisille vapaamman ja mahdollisesti syrjivän kielenkäytön ilman johdonmukaisia seuraamuksia. Avoimen kohdan kysymyksissä 18. ja 24. nousi esiin lukuisia mainintoja siitä, miten **syrjivän puheen esiintyminen ja siihen puuttuminen olivat yhteydessä henkilön hierarkkiseen valta-asemaan.** Vastauksissa nousi esiin muun muassa se, miten seurajohdon toiminta ei ole avointa, päätökset tehdään kabineteissa tai niin sanotun "hyväveliverkoston" mukaisesti tai miten syrjintää harrastavat "ylemmässä asemassa olevat henkilöt".

Huomiot valta-aseman vaikutuksesta kokemuksiin toiminnan avoimuudesta, moniarvoisuudesta sekä tasavertaisuudesta tukevat tilastollista vertailua urheilijoiden ja maajoukkueurheilijoiden sekä seuran johtohenkilöiden ja valmentajien tai ohjaajien välillä. **Vertailun mukaan keskimäärin korkeammassa asemassa olevat henkilöt (seuran johtohenkilöt, valmentajat ja ohjaajat) kokevat ilmapiirin moniarvoisemmaksi ja**

¹⁵ Eräs avoin vastaus kysymykseen 24.

avoimmemmaksi sekä asemansa tasavertaisemmaksi kuin urheilijat ja maajoukkueurheilijat.

Valta-asema on tärkeä huomioida erityisesti syrjintään puuttumista heikentävänä tekijänä, sillä se, kenellä on enemmän päätösvaltaa muiden suhteen, on myös vähemmän henkilöitä, jolle kantaa toiminnastaan vastuuta. Sen sijaan esimerkiksi urheilija saattaa jättää puuttumatta syrjivään toimintaan siitä pelosta, että tulee leimatuksi tai huomiotta jätetyksi puuttumisen seurauksena.

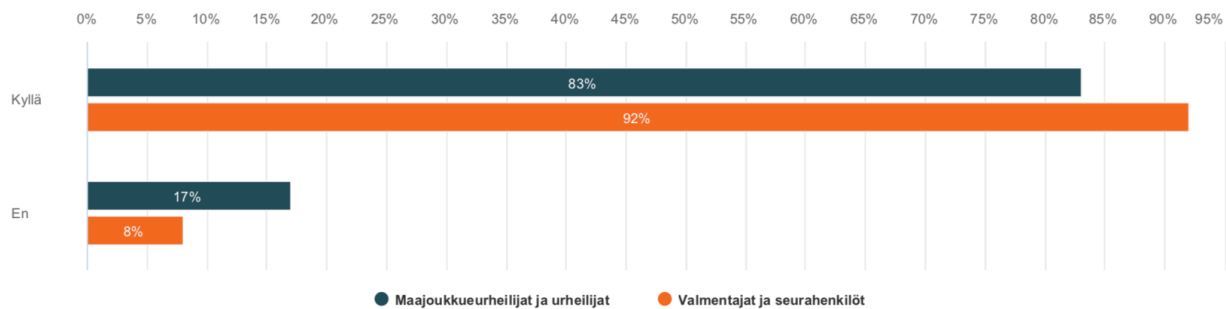
8. Koetko seuranne ilmapiirin moniarvoiseksi ja avoimeksi?

Suodatusehdot:

Ehto 1:

Vastausvaihtoehdot: Urheilija, Maajoukkueurheilija, Valmentaja / ohjaaja, Seuran johtohenkilö (puheenjohtaja tai toimihenkilö)
(Kysymys: Rooli)

Vastaajien määrä: 1167

	Maajoukkueurheilijat ja urheilijat		Valmentajat ja seurahenkilöt		Yhteensä
	n	Prosentti	n	Prosentti	
Kyllä	593	83,1%	417	92,1%	1010
En	121	16,9%	36	7,9%	157
Yhteensä	714		453		1167

Taulukko 24 (Vastaajat jaoteltu roolien mukaan):

Kysymys 8. Koetko seuranne ilmapiirin moniarvoiseksi ja avoimeksi?

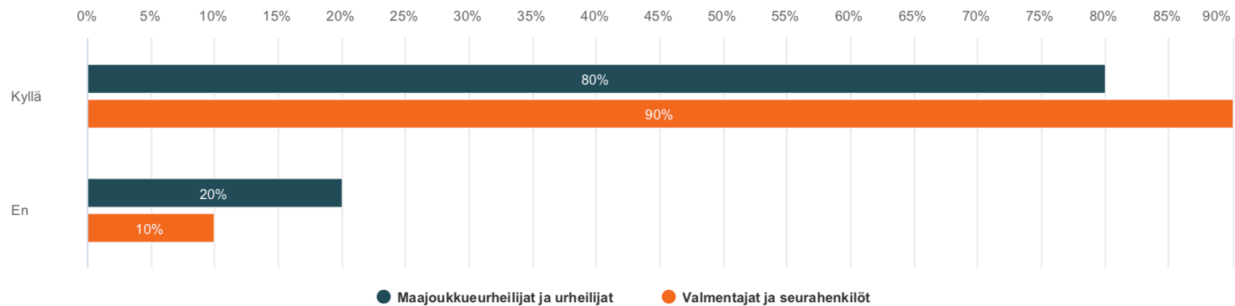
9. Koetko olevasi seurassasi tasavertaisessa asemassa muihin harrastajiin nähden?

Suodatusehdot:

Ehto 1:

Vastausvaihtoehdot: Urheilija, Maajoukkueurheilija, Valmentaja / ohjaaja, Seuran johtohenkilö (puheenjohtaja tai toimihenkilö)
(Kysymys: Rooli)

Vastaajien määrä: 1167

	Maajoukkueurheilijat ja urheilijat		Valmentajat ja seurahenkilöt		Yhteensä
	n	Prosentti	n	Prosentti	
Kyllä	574	80,4%	409	90,3%	983
En	140	19,6%	44	9,7%	184
Yhteensä	714		453		1167

Taulukko 25 (Vastaajat jaoteltu roolien mukaan):

Kysymys 9. Koetko olevasi seurassasi tasavertaisessa asemassa muihin harrastajiin nähden?

5.4. Menestyksen ja lahjakkuuden vaikutus kohteluun

Selkeästi eniten mainintoja kysymysten 21. ja 24. avoimissa vastauksissa syrjintään liittyvissä kokemuksissa sai menestyksen ja lahjakkuuden vaikutus kohteluun. Yhteensä 48 huomiota nostettiin esiin siitä, miten **harrastajan tai urheilijan lahjakkuus sekä kilpailumenestys ovat yhteydessä syrjinnän kokemuksiin**. Maininnoissa nostettiin esiin erityisesti huomiotta jättämiseen ja ulkopuolelle jäämisen kokemuksia tapauksissa, joissa huonot tulokset, loukkaantumiset tai huonompi potentiaali menestyä ovat vaikuttaneet joko seuran tai seuran valmentajien käytökseen syrjintää kokenutta kohtaan.

Asiaa on syytä pohtia useammasta eri näkökulmasta Suomen Urheiluliiton toimesta. Ensinnäkin on arvioitava, tuleeko kilpailumenestyksen ja lahjakkuuden vaikuttaa harrastajien kohteluun. Kuten eräs vastaajista totesi, ”tulosurheilussa yhdenvertaisuutta on joskus vaikeaa toteuttaa”, ja on sinänsä tietyllä kilpailutasolla ymmärrettävää, että paremmin menestyvät nauttivat enemmän esimerkiksi median huomiota kuin toiset urheilijat. On kuitenkin eri asia, millä ikätasolla näkyvillä olevaa lahjakkuutta tulee

huomioida eri tavoin muihin harrastajiin nähden, sillä tutkimusten mukaan lapsena havaittu lahjakkuus ei ole yksioikoisesti yhteydessä myöhemmän iän menestykseen.¹⁶

Vuoden 2020 syksyn ja 2021 talven aikana harmia monissa vastaajissa (mainintoja 22) aiheuttanut tekijä koettuun syrjintään liittyy COVID19-virukseen ja vallinneeseen koronatilanteeseen, joka vaikutti eri alueilla eri tason urheilijoiden mahdollisuuksiin harjoitella halliolosuhteissa ennen vuoden 2021 SM-hallikilpailuja. Tämä tapaus on hyvä esimerkki siitä, miten kilpaurheilussa tietyllä menestystasolla on eittämättä vaikutusta eri yleisurheilua harrastavien ja ammatikseen kilpailevien kohteluun ja priorisointiin.

Tämän raportin tarkoituksena ei ole arvottaa, tuleeko lahjakkuuden tai kilpamenestyksen vaikuttaa harrastajien tai urheilijoiden kohtelussa tai tavoissa, joihin toisiin henkilöihin panostetaan enemmän kuin toisiin. Vastausten perusteella on kuitenkin selvää, että Suomen Urheiluliiton olisi kannattavaa pohtia aihetta yhdessä seurojen kanssa määrittäen ne arvot, joiden mukaan valmennukselliset, taloudelliset ja henkilökohtaiseen huomioon liittyvät ratkaisut näyttäytyvät ymmärrettäviltä ja perustelluilta jokaisen yleisurheilua harrastavan, siinä kilpailevan tai muuten toiminnassa mukana olevan silmin.

5.5. Henkilökohtaiset suhteet ja erot valmennusmuodoissa

Kyselyn 21. ja 24. kysymysten vastauksissa nousi lahjakkuuden ja kilpailumenestyksen lisäksi useasti esiin henkilöiden **sosiaalisen pääoman vaikutus kokemuksiin yhdenvertaisesta kohtelusta**. Vastauksissa nousi esiin mainintoja **niiden harrastajien suosimisesta, joiden vanhempi toimii valmentajana tai kuuluu seuran johtokuntaan; pienten ja isompien seurojen välisestä suosimisesta; liikuntapaikkojen käytöstä seurojen välillä; sekä valmennuskeskusten roolista**. Sosiaalisella pääomalla tarkoitetaan henkilön asemaa ryhmässä tai yhteisössä sekä sosiaalisia suhteita, jotka joko edesauttavat tai hankaloittavat henkilön sosiaalista asemaa.

Sen lisäksi, että vastauksissa nousi esiin henkilökohtaisten suhteiden merkitys – esimerkiksi maininnat hyväveliverkostosta sekä henkilökohtaisten kemioiden kohtaamisesta esimerkiksi valmentajan ja harrastajan välillä – nousi vastauksissa esiin myös **ryhmiin liittyvien sosiaalisten suhteiden merkitys**. Ryhmiin liittyvillä sosiaalisilla

¹⁶ Suomen Kuvalehti, 5.9.2016.

suhteilla viitattiin esimerkiksi **eroihin valmennusmuodossa, valitussa valmennusryhmässä ja sen valmentajassa sekä seurojen välisten valmennusryhmien suhtautumista toisiinsa.**

Tämän osion huomiot ovat tulkintani mukaan yhteydessä edellisen osion huomioihin kilpailuasetelman vaikutuksesta kohteluun sekä eri valmennusryhmien ja eri seurojen välisestä kilpailusta. Henkilökohtaiset suhteet, henkilön asema ryhmässä sekä valmennusmuoto liittyvät niin ikään avoimissa vastauksissa esiin nousseisiin mainintoihin **lajivalinnasta sekä aikuisurheilijoiden asemasta.** Lajivalinnan suhteen erityisesti heittolajeihin erikoistuneiden urheilijoiden koettiin useammassa vastauksessa kokevan syrjintään esimerkiksi juoksulajeihin nähden. Vanhemman iän koettiin myös vaikuttavan aikuisurheilijoihin suhtautumiseen verrattuna nuorempiin ja yleisten sarjojen urheilijoihin nähden.

5.5. Huumori ja vitsailu

Huumori ja vitsailu näkyivät kyselyn kaikkien avointen kysymysten (18., 21. ja 24.) vastauksissa aiheena, joka liittyy valta-asetelmaan, syrjinnän havainnointiin sekä syrjinnän puuttumisen vaikeuteen. Kuten Janette Syrjänpää opinnäytetyössään toteaa, ”leikkimielisen vitsailun sekä kiusaamisen raja voi olla häilyvä”.¹⁷ Kun syrjivä kielenkäyttö verhoutuu vitsailun muotoon, voi vitsin esittäjä todeta vitseistä loukkaantuneen henkilön olevan huumorintajuton. Näin ollen huumorin taakse on helppo piilottaa syrjiviä merkityksiä ja viestejä, joita ei kehdeta sanoa ääneen tavallisen keskustelun muodossa. Tämä tekee myös syrjivään kielenkäyttöön puuttumisen haastavaksi.

Myös *Häirintä suomalaisessa kilpaurheilussa* -raportin mukaan vitsailu oli yleinen häirinnän muoto. Raportin mukaan ”häiritsevä puhe ilmeni vastauksissa loukkaavina seksuaalissävyytteisinä vitseinä, epäasiallisina kommentteina urheilijoiden vartaloista sekä loukkaavina vitseinä seksuaalivähemmistöistä”. Häiritsevän puheen kohteen tai ympärillä olevien todistajien toimintamahdollisuudet olivat rajatut leimatuksi tulemisen pelossa: ”Häirinnän kohteeksi joutuneet kertoivat pyrkineensä usein sietämään tilannetta ja olemaan mukana esimerkiksi häiritsevässä vitsailussa, sillä häirinnästä loukkaantuneet tai

¹⁷ Syrjänpää 2019, 11.

mielensä pahoittaneet leimattiin helposti huumorintajuttomiksi tai nipottajiksi.”¹⁸ Kuvauksesta on pääteltävissä, että häiritsevien vitsien esittäjät ovat kaksin kerroin tilanteen yläpuolella vallan näkökulmasta: ensiksi häpäistessään vitsailun kohteen sekä toiseksi leimatessaan vitsailusta huomauttaneen ihmisen ymmärtämättömäksi. Niin kauan kuin valta-asetelma tukee vitsien esittäjää, kaventaa pelko vitsailun kohteen tai siihen puuttuvien toimintamahdollisuuksia niin, että tilanteeseen puuttumalla voittaa ennemmin kuin häviää.

Kyseinen ilmiö heijastui myös SUL:n yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokyselyn avoimissa vastauksista. Vaikka vitsailusta ei varsinaisesti kysytty mitään, nousi vastauksista yhteensä 16 mainintaa syrjivistä vitseistä tai syrjinnän esiintymisestä huumorin muodossa. Suurin osa maininnoista ilmensi negatiivista suhtautumista vitsailuun (”mautonta vitsailua ja kuittailua” / ”harmittomina pidetyt vitsit”), mutta osa maininnoista puolusti loukkaavien vitsien asemaa sosiaalisessa kanssakäymisessä (”vitsit ovat kaikella rakkaudella” / ”ei tarvitse ottaa kaikkea tosissaan” / ”koitetaan kestää hurttia huumoria”).

Suhtautuminen huumoriin, joka piilottaa sisäänsä syrjintää, tulee ottaa tosissaan, sillä koskaan ei voi tietää, milloin ”rakkaudella” osoitettu vitsi tosiasiallisesti loukkaa ja jättää vitsin kohteeseen häpeän tai ulkopuolisuuden tunteen. On tärkeää, että loukkaavaan vitsailuun pystytään puuttumaan ilman pelkoa leimatuksi tulemisesta. Vallan näkökulmasta tilanne pitäisi kääntää niin, että loukkaavia vitsejä esittävän henkilön tulisi tarkastella omaa käyttäytymistään ja syitä syrjivien vitsien esittämiseksi, sillä nähdäkseni ei ole hyviä perusteita harjoittaa syrjivää kielenkäyttöä missään muodossa. Osiossa 6.2. on lisää huomioita aiheesta.

¹⁸ Häirintä suomalaisessa kilpaurheilussa -raportti 2020, 1.

6. Toimenpiteet kyselyn pohjalta

6.1. Yleistä

Tulevien kyselyiden toteuttamisesta

Jotta Suomen Urheiluliiton toimintaa voidaan jatkossa arvioida systemaattisesti ja tavoitteellisesti toiminnan avoimuuteen ja moniarvoisuuteen tähdäten, kyselypohjan tulisi lähtökohtaisesti olla sama vuodesta toiseen. Myös kyselyiden välisen tarkasteluajan olisi hyvä olla tasainen, jolloin saavutettua kehitystä on mahdollista tarkastella tasalaatuisesti. Eettisen valiokunnan puheenjohtajan Ringa Ropon mukaan SUL:n alaisten toimijoiden mahdollisuus vastata tämänkaltaiseen kyselyyn palvelee heidän toimintaansa ja tarjoaa mahdollisuuden vaikuttaa asioihin. Ropon näkemyksen mukaan yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon ajaminen sekä toisaalta syrjintään puuttuminen on vaikeampaa, jos aihe on vain silloin tällöin esillä – helpompaa sen sijaan olisi, jos aihe olisi säännönmukaisesti esillä.¹⁹

Koska kyselyn toteuttaminen vaatii oman aikansa (kyselyn valmistelu, markkinointi, toteutus ja analysointi) sekä kyselytuloksiin reagointi oman aikansa (työryhmien työskentely, käytännön koulutus ja toiminta kyselytulosten pohjalta), näkemykseni mukaan sopiva tarkasteluväli kyselyiden välillä on kaksi vuotta. Näin järjestöllä on käytettävissään ajantasaista tietoa toimintansa tasa-arvoisuudesta ja yhdenvertaisuudesta, mutta riittävästi aikaa reagoida eri toimenpitein kyselyiden tuloksiin. On tärkeää huomioida, että toimenpiteiden ja niiden toteuttamiseksi laadittujen suunnitelmien ei tarvitse noudattaa tarkasteluvälin aikaväliä, vaan toimenpiteitä voidaan ja kannattaakin toteuttaa pitkäjänteisesti.

Lähtökohdat tuleviin toimenpiteisiin

Vuonna 2020 julkaistussa *Häirintä suomalaisessa kilpaurheilussa* -raportissa²⁰ nähdään häirinnän torjumisen kannalta tärkeänä seuraavat asiat :

- oikeanlainen suhtautuminen häirintään
- turvallisen ilmapiirin luominen

¹⁹ Haastattelu Ringa Ropo, 23.4.2021.

²⁰ Häirintä suomalaisessa kilpaurheilussa -raportti 2020, 2.

- vähemmistöjen aseman edistäminen
- lajiliiton ja seurojen aktiivinen toiminta häirinnän ennaltaehkäisemiseksi.

Nämä ovat nähdäkseni hyviä lähtökohtia yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämiseksi myös SUL:n vuoden 2021 yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokyselyn tuloksiin nojaten. Vaikka kokonaisuudessaan kyselyyn vastanneista 77% ei ollut koskaan kohdannut toiminnassa syrjintää, vastaajista 23% (276 vastaajaa) oli kohdannut tai todistanut syrjintää SUL:n alaisessa toiminnassa. Eettisen valiokunnan puheenjohtajan Ringa Ropon sanoin ”yksikin tapaus on liikaa”, minkä vuoksi on tärkeää keskittyä pohtimaan, millä keinoin lajin parissa esiintyvään syrjintään voidaan puuttua ja miten SUL:n arvojen mukaista toimintaa voidaan entisestään vahvistaa.

Palaute vuoden 2021 yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokyselystä

Tärkeä palaute vuoden 2021 kyselyn pohjalta oli suhtautuminen itse yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokyselyyn. Kyselyssä ei sinänsä suoraan kysytty mielipidettä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokyselyn tarpeellisuudesta tai hyödyllisyydestä, mutta avoimen vastauksen kysymykseen 24. (*Vapaa sana liittyen seuran tai Suomen Urheiluliiton yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoasioihin*) 28% prosenttia vastanneista (69/248) ilmaisi kantansa kyselyyn.

Kysymykseen 24. vastanneista **22% (54 vastausta) ilmaisi positiivista asennetta kyselyä kohtaan** toteamalla esimerkiksi, että kysely oli ajankohtainen ja tärkeä, sillä yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon on tärkeää kiinnittää huomiota (”Kyselyn toteuttaminen on arvokasta työtä.” / ”Tämä oli hyvä ja tärkeä kysely!”). Kyselyn koettiin näin ollen antavan myös positiivista kuvaa Suomen Urheiluliitosta ja sen tasa-arvon eteen tekemästä työstä. Kyselyyn kantaa ottaneista 2% (4 vastausta) ei osannut ottaa kantaa tasa-arvoon liittyviin asioihin tai kyselyn tarpeellisuuteen.

Toisaalta samaan kysymykseen vastanneista **4% (11 vastausta) ilmaisi suoraan tai epäsuorasti, että kyselyyn ei olisi ollut minkäänlaista tarvetta**. Pääosin negatiivisen palautteen vastaukset kokivat kyselyn joko turhaksi vähätteleillä syrjinnän kokemuksia (”Kaikesta ei tarvitse puolesta loukkaantua”) tai nostamalla esiin niin sanotun positiivisen syrjinnän. Positiivisella syrjinnällä tarkoitetaan tässä yhteydessä sitä, että tasa-arvon eteen tehtävän työn nähdään edistävän vain vähemmistöjen asemaa valtaryhmien

kustannuksella ("En pidä hyvänä, että vain jonkun ryhmän asioita edistetään (nykyään setan asiat) vaan kaikkiin suhtaudutaan tasapuolisesti"). Kielteisesti kyselyyn suhtautuvat vastaukset kuvastavat pelkoa nykyisten valta-asetelmien horjuttamisesta sekä muutoksista nykyisiin toimintamalleihin. Tämä osoittaa koulutuksen ja viestinnän tarvetta sille, että SUL pystyy perustelemaan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoasioiden tärkeyttä suhteessa omiin arvoihinsa sekä urheilun asemaan yhteiskunnassa.

Seuraavat osiot toimenpiteistä

Seuraavat osiot käsittelevät mahdollisia tapoja vaikuttaa yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokulttuuriin Suomen Urheiluliiton toiminnassa. Osiot käsittelevät koulutusta, tiedon välittämistä ja keräämistä syrjintä- ja häirintäkokemuksia koskien sekä viestintää. Kuten kyselyn eräässä vapaan sanan vastauksessa toivotut toimenpiteet tiivistetään: "Tarvitaan lisää koulutusta ja viestintää, tarvitaan myös valmiita työkaluja ja toimivia käytänteitä tulee jakaa seuratasolle asti."²¹ Viimeisessä osiossa esitellään kaavailtuja muutoksia ja kehitysideoita tulevia yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokyselyitä ajatellen, jotta vertailukelpoinen pohja kyselylle saadaan vakiinnutettua.

6.2. Koulutus

Suomen Urheiluliitto ja Olympiakomitea ovat jo tuottaneet koulutusmateriaaleja, joiden avulla erityisesti lasten kanssa toimivia ohjaajia koulutetaan avoimeen ja moniarvoiseen toimintakulttuuriin. Esimerkiksi Olympiakomitean rakentama *Urheilun Pelisäännöt* -materiaali sekä Suomen Urheiluliiton *Taitoa ja tunnetta ohjaamiseen – Yleisurheilukoulun ohjaajan työkirja* (2018) ovat erinomaisia esimerkkejä koulutusmateriaaleista, jotka ohjaavat keskustelemaan kommunikaatioon, tasapuoliseen kohteluun sekä erilaisten ihmisten ymmärtämiseen. Vuoden 2021 yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokyselyssä nousi useassa vastauksessa esiin lasten ohjaamisen ja syrjintään puuttumisen eteen tehty työ ("lasten kielenkäyttöön puututaan välittömästi"²²), mutta vastauksissa nousi niin ikään esiin

²¹ SUL yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokysely 2021, vastaus kysymykseen 24.

²² SUL yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokysely 2021, vastaus kysymykseen 18.

se, miten aikuisten kielenkäyttöön on vaikeampaa puuttua kuin lasten (”nuorena puututaan, mutta vanhetessa puuttuminen vähenee”²³).

Tämän taustalla on luonnollisesti auktoriteetti- ja valta-asetelma puhujan ja puuttujan välillä: mitä vanhempi tai kokeneempi ja hierarkkiselta asemaltaa korkeammalla syrjivää kielenkäyttöä tai toimintaa harjoittava henkilö on, sen vaikeampaa siihen on puuttua. Eräissä vastauksessa todettiin, miten ”johtohenkilöitä ja valmentajia tulisi kouluttaa entistä paremmin kohtaamaan urheilijoita tasa-arvoisina”²⁴, mikä kiteyttää hankalaksi koetun asetelman. Siinä missä nuorempi urheilija joutuu pelkäämään oman asemansa vaarantumista valitessaan, puuttuuko hän syrjivään toimintaan vai ei, on varsinkin seuran johtohenkilöllä vankempi asema toimia haluamallaan tavalla ilman suoranaista pelkoa seuraamuksista.

Kyselyn pohjalta nousi esiin erityisesti kolme teemaa, joiden pohjalta seuratoimijoille ja valmentajille suunnattuja koulutusmateriaaleja voi lähteä rakentamaan. Nämä teemat ovat ohjatut toimintamallit syrjintään puuttumiseksi, sopimattomaan huumoriin reagointi sekä urheilijan tukeminen haastavina hetkinä.

1) Toimintamallit syrjintään puuttumiseen

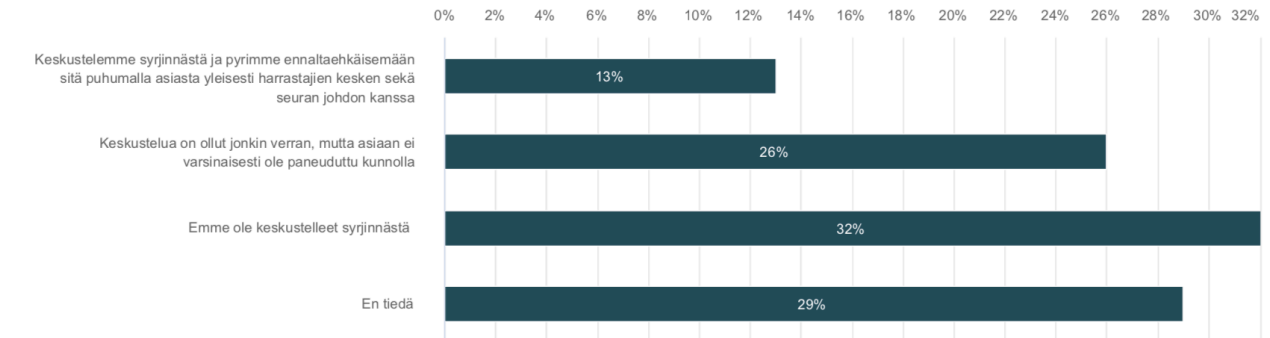
Kysymykset 22 ja 23 heijastavat parhaiten nykyhetken tilannetta sen suhteen, onko seuroissa keskusteltu syrjinnästä ylipäätään (kysymys 22) sekä onko seuroissa määriteltyjä toimintatapoja syrjinnän esiintyessä (kysymys 23). Kaikkien vastanneiden kesken **ainoastaan 13% vastanneista kertoi selkeästi käydystä keskustelusta syrjinnästä ja sen ennaltaehkäisystä**. Sen sijaan 61% kyselyyn vastanneista ei joko ole keskustellut syrjinnästä (32%) tai ei tiedä, onko keskustelua käyty (29%). **Vastajista 63% ei myöskään tiennyt, onko seurassa määriteltyä toimintatapaa syrjintää esiintyessä**. Nämä antavat selkeitä viitteitä siitä, että tarvetta on niin toimintamallien määrittämiselle kuin niiden viestimiselle eri toimijoille.

²³ SUL yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokysely 2021, vastaus kysymykseen 18.

²⁴ SUL yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokysely 2021, vastaus kysymykseen 24.

22. Onko seurassanne keskusteltu syrjinnästä?

Vastaajien määrä: 1206

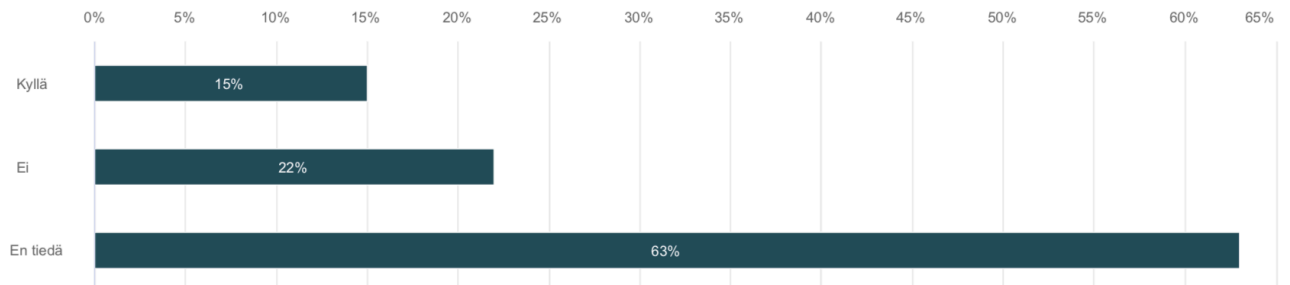
	n	Prosentti
Keskustelemme syrjinnästä ja pyrimme ennaltaehkäisemään sitä puhumalla asiasta yleisesti harrastajien kesken sekä seuran johdon kanssa	154	12,8%
Keskustelua on ollut jonkin verran, mutta asiaan ei varsinaisesti ole paneuduttu kunnolla	309	25,6%
Emme ole keskustelleet syrjinnästä	389	32,3%
En tiedä	354	29,3%

Taulukko 26 (Vastaajina kaikki):

Kysymys 22. Onko seurassanne keskusteltu syrjinnästä?

23. Harrastaja/urheilija kokee tulleen syrjityksi seuran toiminnassa. Onko seurassanne määritelty toimintatapa, miten tilanteessa edetään?

Vastaajien määrä: 1188

	n	Prosentti
Kyllä	176	14,8%
Ei	265	22,3%
En tiedä	747	62,9%

Taulukko 27 (Vastaajina kaikki):

Kysymys 23. Harrastaja/urheilija kokee tulleen syrjityksi seuran toiminnassa. Onko seurassanne määritelty toimintatapa, miten tilanteessa edetään?

Kiinnostava ja kertova vertailu on näiden kysymysten kohdalla vastauksissa ilmenevät erot maajoukkueurheilijoiden ja urheilijoiden sekä seuran johtohenkilöiden ja valmentajien tai

ohjaajien välillä. Vertailu osoittaa odotetusti, että **valtaosa maajoukkueurheilijoista ja urheilijoista (77%) ei joko tiedä, onko keskustelua syrjinnästä käyty (40%) tai ei ole käynyt keskustelua syrjinnästä (37%)**. Sen sijaan 86% seuran johtohenkilöistä ja valmentajista oli tietoisia, onko keskustelua käyty, ja 60% oli tietoisia mahdollisten toimintamallien olemassaolosta tai niiden puutteesta. Seuran johtohenkilöistä ja valmentajistakin kuitenkin 40% ei osannut sanoa, onko toimintamalleja syrjintään puuttumiseksi olemassa.

Vertailu osoittaa, että kommunikointi seurojen sisällä voisi olla tehokkaampaa syrjinnästä keskustelun ja siihen liittyvien toimintamallien esittelemisen suhteen. On yksi askel eteenpäin keskustella syrjinnästä, mutta selkeä seuraava askel olisi seurojen osalta myös selvittää itse toimintamalleja syrjintään puuttumiseksi.

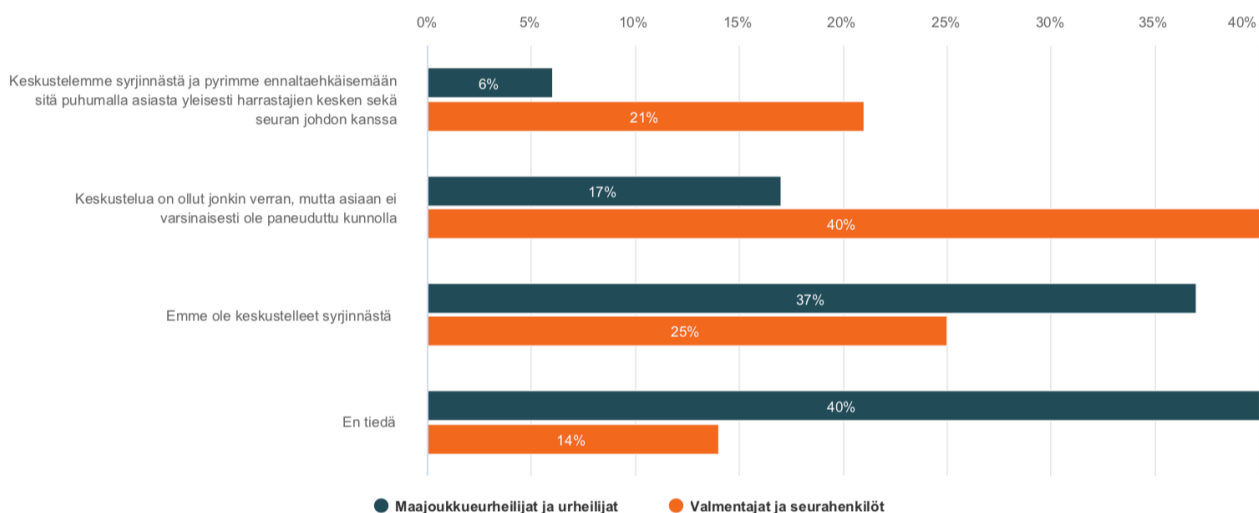
22. Onko seurassanne keskusteltu syrjinnästä?

Suodatusehdot:

Ehto 1:

Vastausvaihtoehdot: Urheilija, Maajoukkueurheilija, Valmentaja / ohjaaja, Seuran johtohenkilö (puheenjohtaja tai toimihenkilö)
(Kysymys: Rooli)

Vastaajien määrä: 1167

	Maajoukkueurheilijat ja urheilijat		Valmentajat ja seurahenkilöt		Yhteensä
	n	Prosentti	n	Prosentti	
Keskustelemme syrjinnästä ja pyrimme ennaltaehkäisemään sitä puhumalla asiasta yleisesti harrastajien kesken sekä seuran johdon kanssa	41	5,8%	97	21,4%	138
Keskustelua on ollut jonkin verran, mutta asiaan ei varsinaisesti ole paneuduttu kunnolla	120	16,8%	179	39,5%	299
Emme ole keskustelleet syrjinnästä	268	37,5%	114	25,2%	382
En tiedä	285	39,9%	63	13,9%	348
Yhteensä	714		453		1167

Taulukko 28 (Vertailu maajoukkueurheilijat ja urheilijat / valmentajat, ohjaajat ja seurojen johtohenkilöt):

Kysymys 22. Onko seurassanne keskusteltu syrjinnästä?

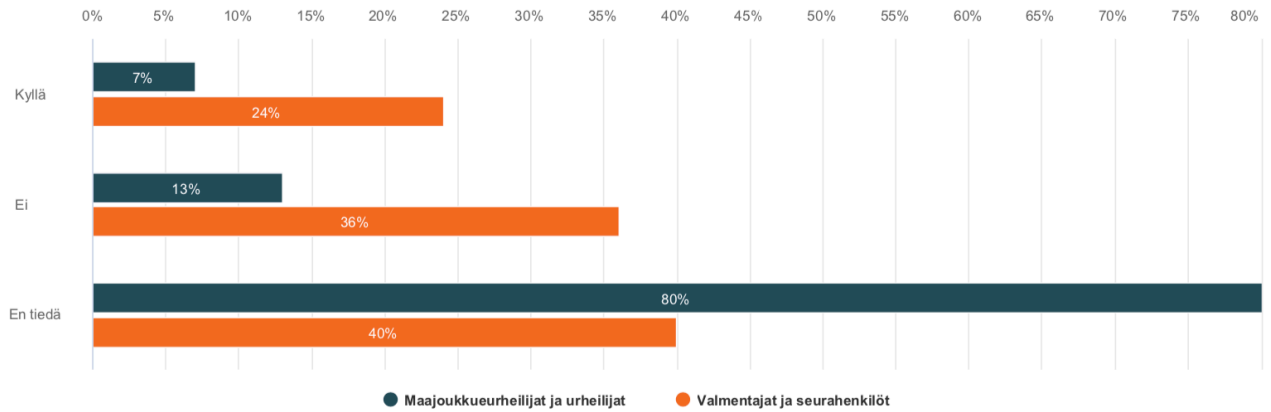
23. Harrastaja/urheilija kokee tulleensa syrjityksi seuran toiminnassa. Onko seurassanne määritelty toimintatapa, miten tilanteessa edetään?

Suodatusehdot:

Ehto 1:

Vastausvaihtoehdot: Urheilija, Maajoukkueurheilija, Valmentaja / ohjaaja, Seuran johtohenkilö (puheenjohtaja tai toimihenkilö)
(Kysymys: Rooli)

Vastaajien määrä: 1151

	Maajoukkueurheilijat ja urheilijat		Valmentajat ja seurahenkilöt		Yhteensä
	n	Prosentti	n	Prosentti	
Kyllä	51	7,3%	110	24,4%	161
Ei	93	13,3%	160	35,6%	253
En tiedä	557	79,4%	180	40,0%	737
Yhteensä	701		450		1151

Taulukko 29 (Vertailu maajoukkueurheilijat ja urheilijat / valmentajat, ohjaajat ja seurojen johtohenkilöt):

Kysymys 23. Harrastaja/urheilija kokee tulleensa syrjityksi seuran toiminnassa. Onko seurassanne määritelty toimintatapa, miten tilanteessa edetään?

Suomen Urheiluliitto voisi siis auttaa seuroja kehittämään toimintamalleja syrjintään puuttumiseksi sekä kannustaa seuroja käymään keskustelua syrjinnästä, sen eri muodoista sekä toimintatavoista puuttua syrjintään. Mielenkiintoinen ruotsinkielinen *På samma linje* -sivusto²⁵ on hyvä esimerkki tahosta, joka tuottaa helposti lähestyttävää ja informatiivista materiaalia urheilukulttuurin avoimuuteen ja tasa-arvoisuuteen liittyen eri kielillä. Yhteistyö tai keskustelu sivuston ylläpitäjien kanssa voisi olla myös Suomen Urheiluliiton näkökulmasta hedelmällistä.

²⁵ På samma linje -sivusto <https://sammalinje.fi/guider-och-handbocker/page/2/>. Vinkki sivustosta nousi kyselyn 24. kysymyksen erästä avoimen kohdan vastauksesta.

2) Sopimattomaan huumoriin reagointi

Koska suora syrjivää kielenkäyttöä paheksutaan yleisesti yhteiskunnallisessa keskustelussa ja sen vaikutuksesta myös urheilukulttuurissa, puetaan syrjivä ja häiritsevää kielenkäyttöä usein huumorin viittaan. Kuten kyselyn avoimet vastaukset osoittavat, syrjivään kielenkäyttöön on vaikeaa puuttua erityisesti silloin, kun se ilmenee vitsailuna ("haastavaa puuttua, kun kommentit tulevat vitsin varjolla").

Koulutusmateriaalia voisi näin ollen tuottaa tavoista, joilla syrjintä näkyy kielenkäytössä. Tässä yhteydessä huumorin huomioiminen yhtenä syrjivän kielenkäytön muotona olisi olennaista. Materiaalissa olisi mahdollista nostaa esiin vitsailun teema, siihen liittyvät tunnekokemukset sekä toimintatavat, joilla vitsailuun voi puuttua. Pääosa vitsailuun koskevista maininnoista nousivat maajoukkueurheilijoiden, urheilijoiden ja valmentajien tai ohjaajien vastauksista, mikä kuvastaa vitsailun esiintymistä arkipäiväisissä tilanteissa. Vitsailuun liittyvät maininnat esiintyivät joko mainintoina korkeammassa asemassa olevien kielenkäytöstä tai toisaalta arkisissa tilanteissa esiintyvässä kielenkäytössä. Tämän vuoksi huumorista ja loukkaavasta vitsailusta olisi nähdäkseen tärkeää puhua erityisesti näissä konteksteissa: toisaalta seuran johtoa ja toimihenkilöitä kouluttamalla ja toisaalta asiasta keskustelemalla myös urheilijoiden ja valmentajien tai ohjaajien kesken.

3) Urheilijan tukeminen haastavina hetkinä

Kyselyn tulokset osoittavat, että tasa-arvoista kohtelua valmentajien ja urheilijoiden välillä koetellaan erityisesti haastavina hetkinä, jolloin tehty työ ei tuota haluttua lopputulosta. Haastavat hetket esiintyivät avointen kysymysten 21. ja 24. vastauksissa erityisesti loukkaantumisia ja epäonnistumisten hetkinä, joihin liittyy todennäköisesti erilaiset tunne-elämän kokemukset sekä urheilun henkisesti raastava puoli. Jos urheilija joutuu pelkäämään, miten hänet kohdataan loukkaantuneena ja siten täyspainoiseen urheilemiseen ja kilpailemiseen kyvyttömänä, saattaa pelko ohjata hiljenemään muun muassa pienistä vaivoista tai mahdollisesta harjoittelun ylikuormittumisesta, jotta illuusio kyvykkästä ja kaikkivoipaisesta urheilijasta säilyy.

Maininnat kilpailumenestyksen vaikutuksesta urheilijan kohteluun nousivat esiin erityisesti urheilijoiden vastauksista, minkä lisäksi muutamia mainintoja ilmeni

maajoukkueurheilijoiden vastauksissa. Aiheesta olisi nähdäkseni tärkeää kouluttaa valmennuksesta vastaavia henkilöitä, jotta he osaavat tukea urheilijaa haastavana hetkenä. Toisaalta aiheesta olisi tärkeää puhua myös urheilijoiden kesken, jottei pelko loukkaantumisten vaikutuksista kuormita urheilijaa tai estä häntä kertomasta mahdollisista vaivoista. Olennaisia aiheita keskusteluille olisivat loukkaantumisten vaikutus kilpailuasetelmiin, erinäisiin valintoihin ja rankingeihin sekä pitkäjänteisen ja terveen urheilu-uran rakentaminen.

6.3. Syrjintä- ja häirintäkokemusten ilmiäntaminen

Syrjintään puuttuminen ja siitä kertominen voi osoittautua haasteelliseksi monella eri tavalla. Ensinnäkin valta-asetelmat lukittavat ihmiset paikoilleen ja pitäytymään hierarkian mukaisissa rooleissa, minkä vuoksi erityisesti johtavissa asemassa olevien henkilöiden toimintaan puuttumiseen on korkea kynnyks. Toiseksi syrjintää tai häirintää kokeneet henkilöt voivat kokea häpeää, joka lamaannuttaa kertomaan kokemuksista näin häivyttäen ne näkyvistä. Näin ollen syrjintä jää näkymättömäksi ja kuulumattomiin, minkä ongelmallisuutta nostettiin esille myös kysymyksen 24. avoimissa vastauksissa esimerkiksi seuraavasti: ”Monesti syrjiminen saattaa tapahtua melko huomaamattomasti ja sen huomaaminen voi olla vaikeaa. Myös siihen puuttuminen voi olla vaikeaa.” On siis yksi asia oppia tunnistamaan syrjintä ja sen erilaiset muodot, ja on toinen asia tuntea toimintamallit, joilla syrjintään voi puuttua.

Tieto syrjinnän muodoista ei yksinään riitä syrjinnän kitkemiseen, sillä pelkästään asiasta keskustelun aloittaminen vaatii rohkeutta asettua esimerkiksi syrjivää kielenkäyttöä harjoittavaa henkilöä vastaan. Kuten eräs vastaaja totesi, ”syrjivä kielenkäyttö rehottaa eikä kukaan uskalla puuttua asiaan”. Kyse ei ole siis ainoastaan koulutuksen puutteesta, vaan myös selkeästä mahdollisuudesta nostaa vallitsevat epäkohdat päivänvaloon.

Tällä hetkellä Suomen Urheiluliitolla ei ole selkeästi markkinoitua kanavaa, jota kautta syrjintä- tai häirintäkokemuksia olisi mahdollista ilmiäntää. Esimerkiksi seurapalvelujohto ja eettisen valiokunnan jäsenet ovat satunnaisesti saaneet yhteydenottoja yksittäisistä tapauksista, mutta yhteydenotto on ollut epämuodollista ja siten vaatinut erillisen paperille

kirjoitetun selvityksen kirjoittamista, jotta asiaa on ollut mahdollista käsitellä.²⁶ Seurapalvelujohtaja Tapio Rajamäki on seuroissa tapahtuneiden häirintätapausten osalta toiminut puolueettomana ja sovitteluvaivana osapuolena tapaukseen liittyvien henkilöiden sekä käsittelytahon (seura itse, kurinpitovaliokunta, SUEK tai poliisi) välillä. Kun tapauksia on pyritty selvittämään seurojen sisällä, on Rajamäki tai hänen valtuuttamansa henkilö tarjonnut tukea ja opastusta toimintamalleista, joilla asioita on mahdollista käsitellä. Tärkeimpänä periaatteena on ollut pyrkiä puolueettomaan sovitteluun, jonka lopputuloksena kaikilla tapauksen osapuolilla säilyy luottamus tasapuolisesta kohtelusta ja kuulemisesta.²⁷

Olisi nähdäkseni tärkeää, että SUL rakentaisi **selkeän yhteydenottokanavan sekä toimintamallin syrjintä- ja häirintäkokemusten ilmiantamiseksi** ilman pelkoa siitä, että ilmiantaminen vaikuttaisi esimerkiksi urheilijan mahdollisuuksiin menestyä. Tämänkaltaista toimintamallia on rakennettu vastuullisuusohjelmaan lukeutuvan turvallisen toimintaympäristön osalta, minkä kautta pyritään ottamaan kantaa epäasialliseen käytökseen ja häirintätapauksiin. Mahdollinen yhteydenottokanava voisikin toimia vastuullisuusohjelman sisällä huomioiden niin turvallisen toimintaympäristön kuin yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon, jotka linkittyvät tiiviisti toisiinsa.

Tämä yhteydenottokanava voi pitää sisällään esimerkiksi seuraavia asioita:

- mahdollisuus anonymiteettiin, mutta mahdollisuus myös yhteystietojen jättämiseen
- tapahtumien tarkka kuvaus, ajankohta sekä seura tai muu tunnistettava konteksti (kuten kilpailutapahtuma), jossa syrjintä tai häirintä on tapahtunut
- selkeä taho, joka tapauksen käsittelee
 - seura ei ole tapauksen käsittelijäksi paras vaihtoehto, koska se toimii liian lähellä
 - SUL voi olla käsittelijäksi sellaisenaan liian laaja organisaatio, joka voi tuntua kaukaiselta
 - eettinen valiokunta on tällä tietoa selkein neutraali, mutta lähestyttävä ja looginen taho, joka voisi ongelmatapauksia selvittää ja ratkoa; ainoana ongelmana eettisen valiokunnan toiminnan vapaaehtoisuus, joka saattaa

²⁶ Haastattelu Ringa Ropo, 23.4.2021.

²⁷ Haastattelu Tapio Rajamäki, 29.3.2021.

aiheuttaa ristiriitaa käytettävissä olevien resurssien ja mahdollisen selvitystyön määrän välillä

Yksi toimintamalli voisi olla rakentaa yleisurheilu.fi -nettisivuille lomake, jonka täyttämällä voi matalalla kynnyksellä kertoa kokemastaan syrjinnästä tai häirinnästä. Lomakkeen käsittelystä vastaisi Suomen Urheiluliiton eettinen valiokunta. Käsittelyn yhteydessä eettinen valiokunta toimisi neuvottelevana ja keskustelevana tahona ilmiannetun tapauksen sekä tapahtuman kontekstiin liittyvien tahojen (esim. seura / kilpailu) välillä. Siitä käsittely voi edetä seuran sisällä tehtävään käsittelyyn, josta tulisi raportoida eettistä valiokuntaa asian käsittelyn varmistamiseksi.

6.4. Viestintä

Selkein keino välittää tietoa yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon eteen tehtävästä työstä sekä Suomen Urheiluliiton arvoista on keskittyä viestintään, joka tukee vielä turvallisemman, avoimemman ja tasa-arvoisemman toimintakulttuurin rakentamista Suomen Urheiluliiton alaisessa toiminnassa. Eettisen valiokunnan puheenjohtajan Ringa Ropon mukaan esimerkiksi ”seurat tekevät hyvää ja eettisesti vahvaa työtä, mikä ei saa näkyvyyttä”. Hänen mielestään myöskään eettinen valiokunta ei toimieliimenä ole riittävästi esillä, mikä auttaisi viestimään SUL:n panostuksesta urheilun eettiseen puoleen ylipäätään.²⁸

Viestinnällisin keinoin on kuitenkin mahdollista vaikuttaa yleiseen näkemykseen yleisurheilun yhdenvertaisuudesta ja tasa-arvoisuudesta sekä siten ohjata SUL:n alaisia toimijoita noudattamaan arvojen mukaisia toimintamalleja. Alle on listattu ehdotuksia ja näkökulmia, joita voitaisiin nostaa esiin Suomen Urheiluliiton viestinnässä.

1) Informaatio Suomen Urheiluliiton roolista ja arvoista

- Millä tavoin yhdenvertaisuus ja tasa-arvo näkyvät SUL:n toiminnassa?
- Mitkä ovat SUL:n arvojen mukaiset tavoitteet yleisurheilun asemassa yhteiskunnassa tai lajin sisällä?

²⁸ Haastattelu Ringa Ropo, 23.4.2021.

2) Informaatio yleisurheilun saavutettavuudesta

- Mitä yleisurheilun harrastaminen vaatii taloudellisesti? Mistä saa mahdollista taloudellista tukea harrastamiseen?
- Mikä asema paraurheilulla on Suomen Urheiluliitossa? Minkälaiset mahdollisuudet paraurheilun aloittamiseen eri alueilla on?
- Voiko yleisurheilun aloittaa vajavaisella kielitaidolla?

3) Nostot tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden eteen tehtävästä työstä

- Millä tavoin SUL:n alaisia toimijoita koulutetaan avoimeen ja moniarvoiseen toiminta- ja valmennuskulttuuriin?
- Miten tasa-arvo ja yhdenvertaisuus näkyvät seuratoiminnassa?
- Minkälaista on SUL:n arvojen mukainen valmentaminen? Miten tätä toteutetaan käytännössä?

6.5. Tulevaisuuden yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokyselyn pohja

Vuosina 2016 ja 2021 toteutetut kyselyt erosivat toisistaan niin kysymysten ja väitteiden muotoilun, kyselyn laajuuden sekä erityisesti kyselyn vastaajakunnan osalta. Näin ollen tarkkaa ja johdonmukaista vertailuanalyysia näiden kyselyiden tuloksista ei voitu tässä raportissa toteuttaa, vaikka jotain suuntaa-antavaa analyysia olikin mahdollista tehdä. Tulevaisuuden kannalta olisi erityisen tärkeää, että yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokyselyn pohja olisi lähtökohtaisesti eri ajankohtina sama, jolloin yhdenvertaisuuden edistämistä SUL:n alaisessa toiminnassa olisi mahdollista seurata johdonmukaisesti ja tasalaatuisesti.

Raportin liitteenä on luonnosteltu esimerkkipohja yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokyselylle, jota voidaan kehittävien keskustelujen ja palautteen pohjalta muokata ja sitten vakiinnuttaa kyselyn pohjaksi. Jatkossa toteutettavan kyselyn kehitysehdotukset pääpiirteittäin ovat:

1) mahdollisimman avoin ja neutraali lähtökohta kyselylle

- koska kysely nimenomaisesti selvittää, onko SUL:n toiminta yhdenvertaista ja tasa-arvoista, tätä ei kannata olettaa kyselyn esittelyssä ("liikunta ja urheilu on avointa kaikille") – muutoin kyselylle asetetaan lopputulema etukäteen

- yhdenvertaisuuden, tasa-arvon, moniarvoisuuden ja avoimuuden määritelmät kyselyn alkuun

2) vastaajien roolin huomioiminen

- kysymysten muotoilu niin, että niihin pystyvät vastaamaan SUL:n toiminnan eri kenttien toimijat eri rooleissa – tämä helpottaa kysymysten ymmärtämistä sekä kysymysten keskinäistä vertailua
- kysymysten muotoilu niin, että ei koske vain omaa seuraa, vaan voi kommentoida yleisurheilupiirejä kokonaisuutena; oman tai muun seuran osalta; seuran valmennusryhmien ulkopuolella harrastavana/harjoittelevana
- mahdollisuus vastata kaksi kertaa eri roolien näkökulmasta

3) yleisiä muutoksia

- ”en osaa sanoa” -vaihtoehtoja
- otsikot kyselyn eri osiin, mikä selkeyttää kyselyn rakennetta

Lisäksi kyselyn toteuttamisen osalta jatkossa tulisi huomioida seuraavat asiat:

1) mahdollisuus yhteydenottoon

- jos kyselyn yhteydessä käy ilmi selkeitä ongelmatapauksia, jotka tulisi ottaa tarkemman selvityksen alle, tulisi osallistujan voida jättää yhteydenottopyyntö

2) vastaajaroolien tilastointi

- kun kysely lähetetään valitulle osallistujakunnalle, tulisi kyselyyn mahdollisesti osallistuvien roolit tilastoida määrällisesti heti, jotta eri vastaajakuntien vastausprosentti saadaan laskettua ilman erityistä selvitystä

3) markkinointi

- vuoden 2021 kyselyä markkinoitiin intensiivisesti, mikä selvästi paransi kyselyyn osallistuneiden vastausprosenttia

- markkinoinnissa tulisi painottaa konkreettisia asioita, joihin kyselyyn vastaamalla osallistuja pystyy omalta osaltaan vaikuttamaan – mikä tekee kyselyyn vastaamisesta yksittäiselle henkilölle merkityksellisen ja tärkeän?
- markkinointi eri kanavissa – on positiivista viestintää ylipäättään viestiä siitä, että yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokysely toteutetaan

7. Kyselyn johtopäätelmät

Kyselyn tulokset osoittavat, että Suomen Urheiluliiton alainen toiminta on lähtökohtaisesti moniarvoista, avointa ja tasavertaista.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus toteutuivat parhaiten seuraavissa osa-alueissa:

- ilmapiirin moniarvoisuus ja avoimuus (87% vastaajista katsoi toteutuvan)
- tasavertainen asema (85% vastaajista katsoi toteutuvan)
- tyttöjen ja poikien yhtäläinen mahdollisuus harrastaa ja kilpailla (97% katsoi toteutuvan)
- mahdollisuus harrastaa edullisesti (90% vastaajista katsoi toteutuvan)
- asiallinen kielenkäyttö, joka ei syrji (92% vastaajista ei ollut havainnut syrjivää kielenkäyttöä)
- syrjinnän poissaolo (77% vastaajista ei ollut koskaan kohdannut tai ollut todistamassa syrjintää)

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus toteutuivat heikoiten seuraavissa osa-alueissa:

- mahdollisuudet vammaisurheiluun tai soveltavan liikunnan toimintaan (64% vastaajista vastasi, ettei mahdollisuutta ole)
- maahanmuuttajataustaisten henkilöiden osallisuus toiminnassa (31% vastaajista vastasi, ettei toiminnassa ole mukana maahanmuuttajataustaisia henkilöitä)

Siltä osin, kun syrjintätapauksia esiintyi Suomen Urheiluliiton toiminnassa, seuraavat havainnot nousivat kyselyn vastauksista esiin:

- syrjinnästä ei ole johdonmukaisesti keskusteltu (vastaajista 32% ei ole keskustellut syrjinnästä koskaan ja 29% vastaajista oli epätietoisia siitä, onko syrjinnästä keskusteltu)
- selkeille toimintamalleille syrjintään puuttumisen ja ennaltaehkäisyn edistämiseksi on tarvetta (vastaajista 22% ei ollut tietoinen toimintatavoista syrjinnän esiintyessä ja 63% ei ollut tietoinen, onko toimintatapoja olemassa vai ei)
- syrjinnän esiintyessä vain 33% mukaan syrjivään kielenkäyttöön puututaan, kun taas vastaajista 32% mukaan syrjivään kielenkäyttöön ei puututa ollenkaan ja vastaajista 30% mukaan asiaan puututaan vaihdellen tai puutteellisesti

- vastausten mukaan syrjintään altistivat eniten seuraavat kategoriat: ikä (25% vastanneista), toimintakyky (21%), ulkonäkö (20%) ja sukupuoli (18%)

Muita kyselyn pohjalta tehtyjä johtopäätelmiä:

- avointen vastausten perusteella seuraavat tekijät on tärkeä huomioida syrjintään liittyvissä kokemuksissa: valta-asema, kilpailuasetelma ja henkilön lahjakkuus tai kilpailumenestys, henkilöiden sosiaalinen pääoma ja suhteet sekä syrjinnän esiintyminen vitsailun tai huumorin muodossa
- nuori ikä ja naissukupuoli olivat yhteydessä kielteiseen näkemykseen ilmapiirin avoimuuden ja tasavertaisuuden toteutumisesta, kun taas vanhempi ikä ja miessukupuoli olivat yhteydessä myönteiseen näkemykseen ilmapiirin avoimuuden ja tasavertaisuuden toteutumisesta
- yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokyselyn toteuttaminen keräsi paljon kiitosta vastaajissa, ja avointen vastausten mukaan kyselyn toteuttaminen sekä työ yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon eteen antoivat positiivisen kuvan Suomen Urheiluliiton arvoista ja toiminnasta

Ehdotukset tulevista toimenpiteistä:

- tulevien yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokyselyiden säännöllinen toteuttaminen sekä kyselypohjan vakiinnuttaminen
- koulutus seuraavista aiheista: 1) syrjintään puuttuminen ja sen suhteen toimintamallien määrittäminen 2) huumori ja vitsailu syrjivän kielenkäytön muotona 3) urheilijan tukeminen haastavina hetkinä
- selkeän yhteydenottokanavan rakentaminen syrjintä- ja häirintätapausten ilmiäntämiseksi ja käsittelemiseksi
- viestintä seuraavia aiheita painottaen: 1) Suomen Urheiluliiton arvot ja rooli tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäjänä suomalaisessa urheilukulttuurissa 2) informaatio yleisurheilun saavutettavuudesta 3) tasa-arvon eteen tehdyn ja tehtävän työn korostaminen ja näyttäminen

Tulevaisuudessa Suomen Urheiluliiton tavoitteena on toteuttaa yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokysely tasaisin väliajoin sekä vakiinnuttaa kyselypohja niin, että eri ajankohtina kerätty informaatio on toisiinsa nähden vertailukelpoista. Tämän ja tulevien raporttien pohjalta

Suomen Urheiluliitto pystyy edistämään tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta toiminnassaan vielä määrätietoisemmin ja tavoitteellisemmin niin, että yleisurheilu tarjoaa kaikille avointa, moniarvoista ja tasavertaista toimintaa harrastuksena ja kilpaurheiluna kaikkien lajin parissa toimivien näkökulmasta.

Vuoden 2021 yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokyselyn kysymykset

Kysymys 5. Kuuluuko seuranne tapoihin tervehtiä kaikkia harjoituksiin tulevia riippumatta siitä, tunnetaanko harjoittelija entuudestaan?

Kysymys 6. Jakaako harjoitusten valmentaja/ohjaaja aikaa ja huomiotaan tasapuolisesti kaikille?

Kysymys 7. Huomioidaanko uudet harrastajat seurassanne hyvin? Onko ryhmiin helppo tulla mukaan?

Kysymys 8. Koetko seuranne ilmapiirin moniarvoiseksi ja avoimeksi?

Kysymys 9. Koetko olevasi seurassasi tasavertaisessa asemassa muihin harrastajiin nähden?

Kysymys 10. Luuletko, että jotkut ryhmät eivät voi osallistua seuranne toimintaan tai osallistuminen olisi hankalaa?

Kysymys 11. Onko tytöillä ja pojilla samanlaiset mahdollisuudet harrastaa ja kilpailla seurassanne?

Kysymys 12. Onko seuranne valmentajina/ohjaajina/johtotehtävissä sekä miehiä että naisia?

Kysymys 13. Luuletko, että seuranne jäsen voisi tuoda esim. järjestämäänne tilaisuuteen samaa sukupuolta olevan puolisonsa?

Kysymys 14. Onko seurassanne vammaisurheilua tai soveltavan liikunnan toimintaa (kuten yksittäisiä vammaisurheilijoita tai vammaisille ja pitkäaikaissairaille henkilöille kohdennettuja ryhmiä)?

Kysymys 15. Onko seurassanne maahanmuuttajataustaisia henkilöitä? Voit valita useamman vaihtoehdon.

Kysymys 16. Onko seurassanne mahdollista harrastaa edullisesti?

Kysymys 17. Oletko havainnut seuranne harrastajien, ohjaajien tai johtohenkilöiden kielenkäytön syrjivän joitakin ihmisryhmiä (esim. vammais- ja homovitsit, rasistiset kommentit)?

Kysymys 18. Jos vastasit edelliseen kyllä, puututaanko syrjivään kielenkäyttöön seurassanne ja millä tavoin?

Kysymys 19. Oletko kohdannut tai ollut todistamassa syrjintää seuranne toiminnassa?

Kysymys 20. Jos olet havainnut syrjintää, mihin oletat sen kohdistuvan? Voit valita useamman vaihtoehdon.

Kysymys 21. Jos vastasit ”Muu, mikä?”, kerro mihin syrjintä on kohdistunut.

Kysymys 22. Onko seurassanne keskusteltu syrjinnästä?

Kysymys 23. Harrastaja/urheilija kokee tulleensa syrjityksi seuran toiminnassa. Onko seurassanne määritelty toimintatapa, miten tilanteessa edetään?

Kysymys 24. Vapaa sana liittyen seuran tai Suomen Urheiluliiton yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoasioihin.

Lähteet

Foucault, Michel: *Seksuaalisuuden historia* (ransk. *Histoire de la sexualité*, suomentaja Kaisa Sivenius). Gaudeamus. Helsinki 2010. Alkuperäinen julkaisu Gallimard, Pariisi 1976–1984.

Suomen Urheiluliitto: *Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma*. 2016.

Suomen Urheiluliitto: *Taitoa ja tunnetta ohjaamiseen – Yleisurheilukoulun ohjaajan työkirja*. Kirjoittajat Ritva Immonen, Tiina Honkonen ja Päivi Korhonen. 2018.

Suomen Urheiluliitto: *Liittyminen Urheiluliittoon*. Luettu 28.4.2021.

<https://www.yleisurheilu.fi/seurat/liittyminen-urheiluliittoon/>

Suomen Urheiluliitto: *Suomen Urheiluliitto ry (SUL)*. Luettu 29.4.2021.

<https://www.yleisurheilu.fi/sul/> .

Suomen Lakimiesliitto – Finlands Juristförbund ry: *Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma*. 2011.

World of Management: *Tasa-arvosanasto*. Luettu 17.4.2021. <http://wom.fi/tasa-arvotietoa/tasa-arvosanasto/#sanasto21>

Suomen urheilun eettinen keskus (SUEK ry): *Häirintä suomalaisessa kilpaurheilussa*. Tekijöinä Annukka Lahti, Miika Kyllönen, Sanna Pusa, Asko Tolvanen ja Nina Laakso. 2020.

Suomen urheilun eettinen keskus (SUEK ry): *Häirintä suomalaisessa kilpaurheilussa – Yleisurheilun osaraportti*. Sisältö Annukka Lahti, Miika Kyllönen, Sanna Pusa, Asko Tolvanen ja Nina Laakso. Toimitus Susanna Sokka ja Miika Kyllönen. 2020.

Suomen Olympiakomitea: *Urheilun Pelisäännöt -materiaali*. Luettu 27.4.2021.

<https://www.olympiakomitea.fi/seuratoiminta/toimintaa/tietoa-lasten-urheilusta/urheilun-pelisaannot/>

Suomen Kuvalehti: *Huippu-urheilun myytit romuiksi – Lahjakkaasta lapsesta ei useinkaan kehity tulevaisuuden urheilutähteä*. Julkaistu 5.9.2016. Luettu 27.4.2021.

<https://suomenkuvalehti.fi/jutut/kotimaa/huippu-urheilun-myytit-romuiksi-lahjakkaasta-lapsesta-ei-useinkaan-kehity-tulevaisuuden-urheilutahtea/>

Syrjämpää, Janette: *Koulukiusattujen kokemuksia kiusaamisen vaikutuksista*. Opinnäytetyö Laurea, 2019.

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/261587/Koulukiusattujen%20kokemuksia%20kiusaamisen%20vaikutuksista.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

På samma linje -nettisivusto. Luettu 27.4.2021. <https://sammalinje.fi/guider-och-handbocker/page/2/>